

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

EUROPSKI KODEKS PONAŠANJA O REKREACIJSKOM RIBOLOVU I INVAZIVNIM STRANIM VRSTAMA

*Dokument pripremio
Mark G. Owen, Voditelj Odjela za slatke vode, Angling Trust
u ime Bernske konvencije*

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Engleska verzija:

European code of conduct on recreational fishing and invasive alien species:

© Council of Europe, December, 2014

Mišljenja izražena u ovoj publikaciji su odgovornost autora i ne odražavaju nužno službeni stav Vijeća Europe.

Svi zahtjevi za umnažanjem ili prijevodom teksta ili njegovog dijela trebaju biti upućeni Directorate of Communications (F-67075 Strasbourg Cedex or publishing@coe.int). Svaku drugu prepisku oko izvornog teksta treba uputiti na Directorate General of Democracy.

EUROPSKI KODEKS PONASANJA O REKREACIJSKOM RIBOLOVU I INVAZIVNIM STRANIM VRSTAMA

© Hrvatska agencija za okoliš i prirodu, Svibanj 2016 Prijevod na hrvatski jezik

Tekst potječe i koristi se uz dozvolu Vijeća Europe. Ovaj prijevod je izdan uz suglasnost Vijeća Europe, ali pod isključivom odgovornošću prevoditelja.

SADRŽAJ

PREDSTAVLJANJE I ZAHVALE	3
1. Uvod	4
1.1 Društveno-gospodarska vrijednost rekreacijskog ribolova	4
1.2 Zakonodavstvo i inicijative EU-a i država članica	5
1.3 Kodeks prakse Europske savjetodavne komisije za slatkovodno ribarstvo	6
1.4 Europska povelja o rekreacijskom ribolovu i bioraznolikosti.....	6
2 Biosigurnost u rekreacijskom ribolovu	7
3. Kodeks ponašanja	7
Ciljane skupine i ciljevi	7
3.1 Svijest, obrazovanje, istraživanje, osposobljavanje i praćenje	8
3.2 Upravljanje ribolovom	8
3.3 Biosigurnost u rekreacijskom ribolovu	9
LITERATURA	10
PRILOZI	
Prilog 1.: Europska povelja o rekreacijskom ribolovu i bioraznolikosti	11
Prilog 2.: Kodeks ponašanja.....	33
 DODATAK: Kodeks prakse rekreacijskog ribolova EIFAC-a	

PREDSTAVLJANJE

Posljednjih dvadeset godina Vijeće Europe osobito je aktivno na području invazivnih stranih vrsta, jedne od glavnih svjetskih prijetnji zavičajnoj bioraznolikosti. Konvencija o zaštiti europskih divljih vrsta i prirodnih staništa (Bernska konvencija) osnovala je 1993. godine stručnu skupinu čija je zadaća bila analizirati utjecaje invazivnih stranih vrsta na europsku bioraznolikost. Od skupine je zatraženo da predloži mjere čijim bi provođenjem vlade mogle izbjeći nova unošenja invazivnih stranih vrsta i kontrolirati njihovo širenje. Riječ je o složenim zadaćama koje se ne mogu povjeriti samo nekolicini stručnjaka, već iziskuju suradnju svih dionika koji se svakodnevno bave organizmima ili živim materijalom, bilo da se nalaze u hortikulturnoj industriji, trgovini kućnim ljubimcima, rekreacijskom ribolovu ili u institucijama, poput botaničkih i zooloških vrtova ili akvarija koji drže zbirke stranih životinja ili biljaka. Vijeće Europe stoga priprema niz „kodeksa ponašanja“ čiji je cilj bolje upoznati ove industrije i institucije s rizicima koje zavičajnoj bioraznolikosti predstavljaju strane vrste kojima se bave ili se s njima susreću. Rekreacijski ribolovci postaju sve zabrinutiji u pogledu utjecaja invazivnih stranih vrsta na staništa, kakvoću vode i zavičajne riblje vrste, kao i u pogledu neujednačenog odaziva vlada država članica pri poduzimanju mjera za sprječavanje, kontroliranje širenja i iskorjenjivanje invazivnih stranih vrsta tamo gdje su zabilježene. Cilj je ovog kodeksa pružiti smjernice svim ribolovnim tijelima, rekreacijskim ribolovcima, tvrtkama koje se oslanjaju na rekreacijske ribolovce te industriji ribolovne opreme općenito te se, nadamo da će ga koristiti u svojim svakodnevnim ribolovnim aktivnostima kako bi u što većoj mjeri pridonijeli očuvanju ekosustava od utjecaja invazivnih stranih vrsta, na što ih obavezuje Europska povelja o rekreacijskom ribolovu i bioraznolikosti (2010).

Eladio Fernández-Galiano
Voditelj Odjela za bioraznolikost
Vijeće Europe

ZAHVALE

Autor se zahvaljuje na doprinosu autora i suradnika koji su radili na izradi Kodeksa prakse rekreacijskog ribolova EIFAC-a (2008.) i Europske povelje o rekreacijskom ribolovu i bioraznolikosti kao i Tajništvu za strane vrste Velike Britanije budući da se ovaj kodeks temelji na njihovom radu. Popis odabranih časopisa za prikaz utjecaja na Mediteranu sačinio je Massimo Lorenzoni.

1. UVOD

U *Milenijskoj procjeni ekosustava* (WRI 2005.) invazivne strane vrste se, uz prekomjerno iskorištavanje prirodnih resursa, onečišćenje, uništavanje staništa i klimatske promjene, smatraju jednim od najvažnijih uzroka gubitka bioraznolikosti i povezanih usluga ekosustava na globalnoj razini. Osim gubitka bioraznolikosti, one mogu prouzročiti ozbiljne gospodarske štete i utjecati na ljudsko zdravlje. Budući da Europa u dio procesa odlučivanja nastoji uključiti i vrednovanje usluga ekosustava, kao na primjer u europskoj Okvirnoj direktivi o vodama iz 2000. godine, učinci utjecaja invazivnih stranih vrsta postat će još izraženiji i poznatiji širem krugu ljudi nego što je to danas slučaj.

U prethodnim je razdobljima bilo pokušaja da se procijene financijski troškovi utjecaja invazivnih stranih vrsta, ali uglavnom je riječ više o izravnim troškovima koji se odnose na upravljanje i na gospodarske gubitke, nego o procjenjivanju gubitka u uslugama ekosustava. Prema procjeni koju su iznijeli Pimental i sur. (2005), troškovi na globalnoj razini iznose 5% globalnog BDP-a, dok Kettunen i sur. (2009) troškove na europskoj razini procjenjuju na 12 milijardi eura godišnje.

Također je važno razlikovati invazivne strane vrste od stranih vrsta budući da neka unošenja donose koristi određenim društvenim skupinama, dok troškove, u slučaju pogrešne procjene rizika, snosi društvo u cjelini (Pimental i sur. 2000). U prošlim se vremenima malo razmišljalo o unošenju vrsta, danas označenih kao invazivnih stranih vrsta, a rekreacijski je ribolov, zbog svog doticaja i korištenja tih vrsta, prepoznat kao potencijalan i stvaran primarni i sekundarni put širenja invazivnih stranih vrsta. Savini i sur. (2010) su, radeći pregled 27 najvažnijih životinjskih stranih vrsta unesenih u Europu za potrebe akvakulture i s njom povezanih djelatnosti, uzeli u razmatranje podatke uzete sa popisa IMPASSE, DAISIE, Fish-Base i FAO-DIAS i sačinili popis 27 najčešćih životinjskih vrsta korištenih u akvakulturi, poribljavanju, sportskom ribolovu ili u ukrasne svrhe, te su razmotrili njihov utjecaj na okoliš, zajedno s njihovom sposobnošću da služe kao vektori drugim stranim vrstama i patogenima; U zaključku su ustanovili da strane predatorske vrste riba koje se koriste u sportskom ribolovu (npr. som i salmonidne vrste) „izazivaju značajne utjecaje na okoliš u Europi istiskivanjem zavičajnih vrsta i mijenjanjem strukture staništa“. Tricarico (2012) zaključuje da pri pregledu putova i pokretača unošenja stranih slatkovodnih riba na sredozemno područje, uz poboljšane zakonske kontrole koje su potrebne radi zaštite zavičajnih ribljih vrsta od unošenja stranih vrsta iz reda grgečki (Perciformes) i šaranki (Cypriniformes) za potrebe akvakulture i ribolova, treba uložiti daleko više napora u poboljšanje svijesti javnosti o rizicima unošenja stranih vrsta u prirodu.

Očekuje se da će izradom ovog Kodeksa, putem obrazovanja i razvoja svijesti javnosti, rekreacijski ribolov postati dio rješenja u borbi protiv invazivnih stranih vrsta tako što će biti „oči i uši“ europskih rijeka, jezera i mora pri uočavanju i dojavi širenja invazivnih stranih vrsta, te da će svojim aktivnim sudjelovanjem pridonijeti njihovoj kontroli i iskorjenjivanju. Sektor rekreacijskog ribolova prepoznao je prijetnju koju predstavljaju invazivne strane vrste početkom 2000-ih u sklopu preispitivanja svih praksi, te je R. Arlinghaus (Leibniz-Institut za ekologiju kopnenih voda i slatkovodno ribarstvo i Sveučilište Humboldt u Berlinu, Njemačka), na zahtjev Europske savjetodavne komisije za slatkovodno ribarstvo (EIFAC), pripremio kodeks prakse, uz pomoć I. Cowxa (Međunarodni institut za ribarstvo, Sveučilište Hull, Ujedinjeno Kraljevstvo) i R. van Anrooya (Organizacija za hranu i poljoprivredu Ujedinjenih naroda, FAO). Ovaj se Kodeks temelji na Kodeksu prakse rekreacijskog ribolova EIFAC-a (EIFAC Occasional Paper br. 42), posebno naglašavajući članke i pravila koji se tiču invazivnih stranih vrsta, i u cijelosti ga prenosi kao dodatak ovom Kodeksu. O ovim se problemima govori i u Europskoj povelji o rekreacijskom ribolovu i bioraznolikosti (2010) koju je pripremio g. Scott Brainerd i u čijem se četvrtom načelu posebice govori o nužnosti održavanja populacija zavičajnih vrsta s prilagodljivim genskim zalihama. I ovaj se dokument u cijelosti nalazi u prilogu ovog kodeksa.

Pored toga, ovaj Kodeks ponašanja sadrži detaljne biosigurnosne smjernice u obavljanju rekreacijskog ribolova budući da je daleko učinkovitije spriječiti unos invazivnih stranih vrsta od strane rekreacijskih ribolovaca kao vektora, nego ih kontrolirati i iskorijeniti nakon što su unesene.

Ovaj je Kodeks ponašanja jedan u nizu dobrovoljnih instrumenata koje Bernska konvencija priprema ili je već dovršila i usvojila za sektore koji su prepoznati kao mogući putovi unosa i uključuju „Lovstvo i

invazivne strane vrste“, „Kućne ljubimce i invazivne strane vrste“, „Botaničke vrtove i invazivne strane vrste“, a donose se u trenutku dok se razmatra mogućnost donošenja europske direktive ili uredbe o invazivnim stranim vrstama. Ovim se procesom također ispunjavaju obaveze navedene u Komunikaciji Europske komisije „Naše životno osiguranje, naš prirodni kapital: Strategija bioraznolikosti Europske unije do 2020. godine.“ (COM 2011 244), pored obaveza navedenih u Aichi cilju br. 9 iz „Strateški plan za očuvanje bioraznolikosti“ (CBD COP 10 Nagoya, Japan 2010).

1.1 Društveno-gospodarska vrijednost rekreacijskog ribolova

Kako se navodi u Europskoj povelji o rekreacijskom ribolovu i bioraznolikosti [ECRFB] (Vijeće Europe 2010): „Ribolov je vrlo stara djelatnost prisutna u cijeloj Europi i svijetu koji se tijekom vremena razvio u važnu djelatnost usmjerenu na potrošnju, s gospodarskim i rekreacijskim aspektima.“ Iako se ovom Kodeksu ponašanja usredotočujemo samo na rekreacijski ribolov, treba uvažiti činjenicu da u Europi postoje mnoge poslovne djelatnosti koje se oslanjaju na rekreacijski ribolov, od najma plovila kojima ribolovci odlaze u ribolov na moru, poljoprivrednika i vlasnika zemljišta koji ribolovcima iznajmljuju vode, do gospodarskih subjekata koji grade specijalizirana postrojenja i riblje farme koje opskrbljuju ribom za poribljavanje, čime se popis ne iscrpljuje. U Europi se u rekreacijskom ribolovu koriste različite tehnike i pribor. Najčešća je uporaba ribolovnog štapa, udice i ribolovne uzice, ali također i ručnih uzica, parangala, mreža, posuda, zamki i probodnog ribolovnog alata ili podvodne puške. Međutim, pod pojmom „rekreacijski ribolov“ podrazumijeva se i opće je prihvaćen ribolov u kojem ulovljena riba služi osobnoj potrošnji ili se pušta natrag u vodu na način da se ne oštećuje. Izraz *udičarenje* ili *ribolov udičarskim alatima* (eng. *angling*) koristi se za ribolov u kojem se koriste udica i uzica.

Neke su europske organizacije pokušale količinski odrediti društveno-gospodarske koristi ribolova udičarskim alatima kao i broj ljudi uključenih u ovu aktivnost. Prema procjeni Europskog ribolovnog saveza (*European Anglers Alliance*, EAA), krovne organizacije europskih ribolovaca, 2003. godine je u ribolovu na slatkim vodama i na moru sudjelovalo barem 25 milijuna rekreacijskih ribiča (EAA 2003). Trenutno je u završnoj fazi izrade ažurirana studija Europskog ribolovnog saveza (EAA 2013). ECRFB navodi procjene Kenwarda R. i Sharpa, S. (2008) prema kojima su ribolovci 2006. godine potrošili 19 milijardi eura na ribolovni pribor, naknade za ribolov te troškove smještaja i putovanja. Europska udruga za trgovinu ribolovnim priborom (*European Fishing Tackle Trade Association*, EFTTA) procjenjuje da o lokalnim trgovinama za prodaju ribolovnog pribora, te općenito o proizvodnji i trgovini ribolovnim priborom ovisi 99 000 radnih mjesta (EFTA 2009). Ove su brojke vjerojatno podcijenjene budući da se u novijem istraživanju, koje je u Engleskoj i Walesu 2010. godine provela Vlada Ujedinjenog Kraljevstva, zaključuje da ribolov udicom na plovak i sportski ribolov na moru i slatkim vodama donose gospodarstvu 3,5 milijardi funti godišnje, podržava 37 000 radnih mjesta te obuhvaća 4 milijuna ljudi koji su sudjelovali u ribolovu u zadnje dvije godine (Stavovi javnosti prema ribolovu udičarskim alatima, Agencija za okoliš 2010. i Gospodarsko vrednovanje slatkovodnog ribolova, Agencija za okoliš 2010.).

ECRFB nadalje navodi da je „većina europskih zemalja uvela programe izdavanja dozvola za slatkovodni ribolov, a oko polovice obalnih zemalja također je uvelo dozvole za obavljanje ribolova na moru.“ U financijskoj godini 2012./2013. u Engleskoj i Walesu se izdavanjem dozvola za slatkovodni ribolov prikupilo 24,7 milijuna funti (Environment Agency 2013), a prihodi prikupljeni od izdavanja dozvola uglavnom se koriste, s većom ili manjom transparentnošću i odgovornošću, za financiranje aktivnosti povezanih s rekreacijskim ribolovom (osobna komunikacija).

U članku 5.6 Europske povelje o rekreacijskom ribolovu i bioraznolikosti navodi se da „svaki dionik unutar sektora rekreacijskog ribolova treba: prihvatiti da je upravljanje okolišem temeljno etičko načelo na osnovu kojeg će drugi procjenjivati praksu rekreacijskog ribolova i upravljanje njime.“ Ovim se načelom naglašava potencijal rekreacijskog ribolova za preuzimanje ključne uloge u sprječavanju, kontroli i iskorjenjivanju stranih invazivnih vrsta. *Angling Trust*, organizacija koja zastupa ribolov udičarskim alatima u Engleskoj, Agencija za okoliš i kooperativa za društvena istraživanja *Substance* proveli su 2012. godine anketu kojoj se odazvalo gotovo 30 000 engleskih ribiča. 26% ispitanika izjavilo je da bi se željeli

uključiti u dobrovoljni rad na poboljšanju okoliša (NAS 2012), a ispitanici su ujedno invazivne strane vrste svrstali među prvih šest najozbiljnijih prijetnji ribolovu (NAS 2012), što ukazuje na postojanje u velikoj mjeri neiskorištenog volonterskog resursa u rekreacijskom ribolovu koji bi se mogao iskoristiti u radu na rješavanju problema invazivnih stranih vrsta.

1.2 Zakonodavstvo i inicijative EU-a i država članica

Priopćenje Europske komisije "Naše životno osiguranje, naš prirodni kapital: Strategija bioraznolikosti Europske unije do 2020. godine" (COM 2011 244), koja je već spomenuta u ovom izvješću, sadrži obavezu da su „do 2020. godine, invazivne strane vrste i njihovi putovi unosa utvrđeni i prioritizirani, prioritetne vrste se kontroliraju ili su iskorijenjene, a putovima unosa se upravlja kako bi se spriječilo unošenje i uspostavljanje populacija novih invazivnih stranih vrsta“. Priopćenje također prepoznaje potrebu za uvođenjem zakonodavstva na europskoj razini kako bi se postigli ciljevi. Iako je postojala obaveza dovršavanja zakonskog akta do 2012. godine, u vrijeme pisanja ovog izvještaja 2013. godine još nisu poznati detalji kako će se to napraviti te hoće li to biti u obliku nove direktive ili uredbe.

Na razini pojedinačnih država članica zakonodavstvo je često izmiješano i proteže se između različitih zakona i tijela nadležnih za njihovu provedbu. U Engleskoj i Walesu, na primjer, postoji Zakon o ribi (*Live Fish (England & Wales) Act*) iz 1980. godine kojeg provodi Agencija za okoliš i odnosi se na prenošenje ribe u Englesku i Wales i unutar njih, uključujući i invazivne strane vrste. Postoji i Zakon o divljim vrstama i krajobrazu (*Wildlife & Countryside Act, WACA*) iz 1981. godine koji također sadrži odredbe vezane uz invazivne strane vrste, a čija je provedba podijeljena između različitih tijela, uključujući Policijsku službu, ali ne daje ovlasti za ulazak na privatni posjed ili da se provede uništavanje invazivnih stranih vrsta na privatnom vlasništvu bez pristanka vlasnika. Čini se da ovakav miješani pristup prevladava u cijeloj Europi, a i autorov kontakt s tijelima koja predstavljaju ribolov u Europi također ukazuje na neujednačeno djelovanje nadležnih tijela pri poduzimanju mjera protiv invazivnih stranih vrsta u slučaju dojave.

1.3 Kodeks prakse rekreacijskog ribolova Europske savjetodavne komisije za slatkovodno ribarstvo (EIFAC)

Prepoznavši potrebu za dobrovoljnim kodeksom prakse u pogledu svih pitanja koja se tiču rekreacijskog ribolova, Organizacija za hranu i poljoprivredu (FAO) Ujedinjenih naroda naručila je ovaj vodič u partnerstvu s ribolovnom zajednicom, a njegovu izradu je podržao i Europski ribolovni savez (EAA) i njegove članice. Cilj Kodeksa prakse je „uspostaviti načela najbolje prakse odgovornog upravljanja rekreacijskim ribolovom među državama, uzimajući u obzir sve relevantne biološke, tehnološke, gospodarske, društvene, kulturne i okolišne aspekte. Ovaj dogovoreni dobrovoljni politički dokument EIFAC-a mora biti u skladu s nacionalnim zakonodavstvom i regionalnim smjernicama najbolje prakse te mu je svrha odrediti minimalne standarde za po okoliš neškodljiv, etički primjeren i društveno prihvatljiv rekreacijski ribolov“. Sadrži niz članaka koji se odnose na invazivne strane vrste:

Članak 2.7: „poboljšati komunikaciju i uzajamno razumijevanje među dionicima rekreacijskog ribolova i s drugim zainteresiranim stranama.“

Članak 2.8: „promicati istraživanje na području rekreacijskog ribolova, kao i vodenih ekosustava i relevantnih okolišnih čimbenika koji utječu na rekreacijski ribolov.“

Članak 3.3: „U svojoj će regiji EIFAC, u suradnji s nadležnim državnim tijelima i rekreacijsko ribolovnim udruženjima, pratiti primjenu i provedbu Kodeksa prakse (CoP) te njegove učinke na rekreacijski ribolov među svojim državama članicama.“

Članak 3.4: „U svojoj će regiji EIFAC, prema potrebi, periodično revidirati Kodeks prakse (CoP), uzimajući u obzir razvoj u rekreacijskom ribolovu, uz savjetovanje s relevantnim dionicima.“

Članak 8.10: „odmah dojaviti nadležnim tijelima slučajeve onečišćenja, osakaćenu ili mrtvu ribu, prisutnost neobičnih vrsta, stranih vrsta i druge za okoliš važne utjecaje/zapažanja.“

Članak 8.11: „ne poribljavati, unositi ili prenositi živu ribu ili druge vodene organizme unutar ili između slivnih područja bez dozvole nadležnih tijela. To se osobito odnosi na nezavičajne organizme, tj. strane vrste.“

Članak 8.19: „koristiti mamac, osobito živi mamac, samo u skladu s lokalnim ili nacionalnim propisima, i koristiti vodene organizme samo u vodnom tijelu iz kojeg su sakupljeni; nikad ne prenositi vodeni živi mamac iz jednog vodnog tijela u drugo.“ N.B. Živi mamac definira se kao „korištenje živih beskralješnjaka (npr. slatkovodni rakovi), kralješnjaka (obično koštunjače) i crva i ličinki u rekreacijskom ribolovu.“

Članak 11.27: „Trebaju izbjegavati unošenje stranih vrsta u svrhu uspostavljanja novih ribolovnih voda. U slučaju takvog prijedloga, unošenje mora biti sukladno s Kodeksom prakse EIFAC-a o unošenju vrsta i mora biti podvrgnuto ocjeni kvalificiranih, nezavisnih stručnjaka.“

1.4 Europska povelja o rekreacijskom ribolovu i bioraznolikosti; pripremio g. Scott Brainerd 2010.

Ova Povelja također razmatra ulogu rekreacijskog ribolova u očuvanju bioraznolikosti korištenjem ribolovnih voda kojima se upravlja na održiv način. Naglašava postojanje velikog broja rekreacijskih ribolovaca diljem Europe i njihove doprinose u očuvanju staništa i ribljih vrsta te odlučivanju o nacionalnoj politici. Povelja sadrži 10 načela i podskup smjernica. Načelo 4. nosi naslov „Održavanje populacija zavičajnih vrsta s prilagodljivim genskim zalihama“ i smatra da će očuvanje biti poboljšano ako nadzorna tijela i upravljači rekreacijskog ribolova:

- „Spriječe puštanje, širenje i prijenos invazivnih stranih vrsta koje mogu imati značajne utjecaje na zavičajne riblje populacije ili okoliš“
- „Uključe rekreacijske ribolovce u programe uklanjanja invazivnih stranih vrsta“
- „Olakšaju ponovno uspostavljanje populacija zavičajnih ribljih vrsta sukladno sa smjericama IUCN-a i imaju jasne planove upravljanja kojima se definira njihov oporavak.“

2. BIOSIGURNOST U REKREACIJSKOM RIBOLOVU

Ponto-kaspijska vrsta račića *Dikerogammarus villosus* prvi put je pronađena u Engleskoj i Walesu u rujnu 2011. godine na javnom vodoopskrbnom spremniku u Graham Wateru u Engleskoj, kojeg koriste ribiči i vozači čamaca (GBNNSS 2011). U sklopu hitnih biosigurnosnih mjera korisnici vode morali su koristiti dezinficijense da bi ubili ovog račića i spriječili njegovu širenje u druga vodna tijela. Međutim, Agencija za okoliš otkrila je u laboratorijskim uvjetima da mjera kontrole nije bila primjerena i da su račići u vlažnim uvjetima mogli preživjeti do 15 dana, a u suhim uvjetima do 2 dana (GBNNSS 2011).

Državna tijela Ujedinjenog Kraljevstva i njihove agencije, zajedno s nevladinim udrugama za zaštitu okoliša i predstavničkim tijelima svih korisnika vode u UK-u, usvojili su prakse slične onima na Novom Zelandu, te su u siječnju 2012. godine pokrenuli javnu inicijativu kako bi svi korisnici vode usvojili načela „provjeri, očisti, osuši“ (*osobna kom.*). Ova se praksa oslanja na sudjelovanje javnosti, obrazovanje, osvještavanje i osposobljavanje kako bi se osiguralo da se slijede ovi postupci, naime:

Provjeri – Svu odjeću i opremu treba temeljito pregledati i sve vidljive ostatke tvari (blato, biljnu ili životinjsku tvar) treba ukloniti i ostaviti na vodnom tijelu gdje su nađeni. Posebna se pozornost mora posvetiti spojevima na ribičkim čizmama. Sve džepove nakupljene vode treba isprazniti. (GBNNSS 2013)

Očisti – Opremu treba oprati crijevom ili visokotlačnim peraćem na licu mjesta. Ukoliko nema prikladnih uvjeta, opremu treba pažljivo spremati npr. u plastične vreće, dok se ne pronađe prikladni uvjeti. Otpadnu vodu od pranja treba ostaviti na vodnom tijelu na kojem je oprema korištena ili je treba spremati i ne smije joj se dozvoliti da dospije u neki drugi vodeni tok ili sustav odvodnje (tj. nemojte je ispuštati u odvod ili sudoper). Gdje je moguće, čistu opremu treba umočiti u otopinu za dezinfekciju (npr. Virkon) da bi se ubili patogeni, ali nije vjerojatno da će time biti ubijene nezavičajne vrste (GBNNSS 2013).

Osuši – Temeljito sušenje najbolja je metoda dezinfekcije odjeće i opreme. Čizme i mreže treba objesiti da se osuše. Oprema treba biti potpuno suha najmanje 48 sati prije nego što se koristi na nekom drugom mjestu. Neke strane vrste mogu preživjeti do 15 dana u vlažnim uvjetima i do 2 dana u suhim uvjetima, tako da postupak sušenja mora biti temeljit (GBNNSS 2013).

Iako su pronađena druga dva lokalizirana mjesta u Walesu na kojima je zabilježen „račić ubojica“ *Dikerogammarus villosus*, od pokretanja kampanje do danas širenje ove vrste ograničeno je samo na ova tri lokaliteta. Ovo izvješće stoga preporučuje ovu dobru praksu kao normu biosigurnosne kontrole u rekreativnom ribolovu i drugom korištenju vodnih tijela u Europi.

3. KODEKS PONAŠANJA

Ciljane skupine i ciljevi

Ovaj kodeks ponašanja namijenjen je svim sudionicima rekreativnog ribolova bilo da je riječ o ribolovcima, dobrovoljnim tijelima poput klubova i društava ili njima pridruženim ribolovnim skupinama, tijelima nadležnima za upravljanje ribolovom ili osobama koje u rekreativnom ribolovu sudjeluju na komercijalnoj osnovi, na primjer, iznajmljivanjem plovila ili gospodarenjem ribolovnim vodama kao poslovnom djelatnošću. Također je namijenjen državama članicama i njihovim nadležnim tijelima koja reguliraju rekreativski ribolov. Međutim, ovaj je kodeks samo dobrovoljan i nije pravno obvezujući instrument niti mu je svrha poslužiti kao osnova budućeg zakonodavstva.

Cilj mu je također da bude sukladan s Europskom poveljom o rekreativnom ribolovu i bioraznolikosti Konvencije o zaštiti europskih divljih vrsta i prirodnih staništa (2010.), Kodeksom prakse rekreativnog ribolova Europske savjetodavne komisije za slatkovodno ribarstvo (2007.) i Kodeksom odgovornog ribarstva Organizacije za hranu i poljoprivredu Ujedinjenih naroda (usvojen 1995.). Sva tri dokumenta spominju dobru praksu u pogledu postupanja sa invazivnim stranim vrstama i ovaj ih kodeks objedinjuje na jednom mjestu. Međutim, dodatno uvodi pojam biosigurnosti na osnovi pristupa prihvaćenog u Ujedinjenom Kraljevstvu te se u ovom slučaju slijede protokoli nastali na načelu „provjeri, očisti, osuši“ koje je razvilo britansko Tajništvo za strane vrste u suradnji s drugim državnim tijelima i nevladinim udrugama Ujedinjenog Kraljevstva. Mnoga pravila sadržana u spomenutim dokumentima ovdje su preuzeta od riječi do riječi ili su neznatno izmijenjena kako bi se naglasili problemi povezani sa invazivnim stranim vrstama:

3.1 Svijest, obrazovanje, istraživanje, osposobljavanje i praćenje

Sektor rekreativnog ribolova mora:

- Promicati svijest o kodeksu u svrhu poticanja odgovornog ribolova putem ciljanih informacija, obrazovanja i osposobljavanja rekreativskih ribolovaca, upravljača, tvoraca politika i drugih dionika. Poseban naglasak potrebno je staviti na postupke identifikacije i dojave kao i na biosigurnosne mjere.
- Suradivati s relevantnim stručnjacima na razvoju programa osvještavanja i obrazovanja u cilju informiranja sudionika rekreativnog ribolova o invazivnim stranim vrstama.
- Vladine agencije i tijela trebaju suradivati s rekreativskim ribolovcima na programima uklanjanja invazivnih stranih vrsta.
- Promicati istraživanja na području rekreativnog ribolova kao i s njim povezanih vodenih ekosustava i relevantnih okolišnih čimbenika koji utječu na rekreativski ribolov.
- U suradnji s državnim tijelima i rekreativsko-ribolovnim udrugama, pratiti primjenu i provedbu Kodeksa i njegovih učinaka na rekreativski ribolov među državama članicama.
- Ovaj Kodeks ponašanja treba periodički preispitivati i, prema potrebi, uzimati u obzir razvoj zbivanja na području invazivnih stranih vrsta i njihovog utjecaja na rekreativski ribolov.

3.2 Upravljanje ribolovom

Kodeks EIFAC-a u članku 11.1. navodi da je „sveobuhvatni cilj upravljanja rekreativskim ribolovom osigurati dugoročnu održivost ribolovnih resursa i tako zaštititi raspoloživost ovih resursa budućim naraštajima. Održivost ribolovnih resursa uključuje očuvanje bioraznolikosti na svim razinama,

uključujući genetsku raznolikost, kao i podržavanje kopnenih i vodenih ekosustava.“ Invazivne strane vrste prijetnja su ovom načelu. Rekreativski ribolov stoga mora:

- Spriječiti puštanje, širenje i prenošenje invazivnih stranih vrsta koje utječu na zavičajne riblje populacije ili okoliš.
- Tijela vlasti trebaju uključiti rekreativske ribolovce u programe uklanjanja invazivnih stranih vrsta kako bi se povećala razina obrazovne i praktične svijesti rekreativskih ribolovaca o invazivnim stranim vrstama .
- Rekreativski ribolovci trebaju surađivati s tijelima vlasti i drugim sudionicima u planiranju upravljanja u pogledu biosigurnosti, kontrole i iskorjenjivanja.
- Poribljavanje i obnavljanje ribljeg fonda treba se vršiti samo sukladno propisima i smjernicama države članice koji ujedno trebaju biti u skladu sa smjernicama IUCN-a.
- Odmah dojaviti prisutnost invazivne strane vrste sukladno smjernicama države članice.
- Ne poribljavati, unositi ili prenositi živu ribu ili druge vodene organizme unutar ili između riječnih slivova bez odobrenja nadležnih tijela.
- Koristiti mamac, pogotovo živi mamac, samo sukladno lokalnim ili državnim propisima te koristiti vodene organizme samo u vodnom tijelu iz kojeg su prikupljeni; nikad ne prenositi živi vodeni mamac iz jednog vodnog tijela u drugo.
- Treba izbjegavati unošenje bilo koje strane vrste pri uređivanju novih ribolovnih voda. U slučaju takvog prijedloga, unošenje mora biti sukladno s Kodeksom prakse EIFAC-a o unošenju vrsta, lokalnim ili nacionalnim propisima te mora biti podvrgnuto ocjeni kvalificiranih, neovisnih stručnjaka.

3.3 Biosigurnost u rekreativskom ribolovu

Ovaj će koncept biosigurnosti u nekim zemljama Europe predstavljati novinu, no nadovezuje se na prakse koje se provode u Australiji, Novom Zelandu i, u najnovije vrijeme, u Ujedinjenom Kraljevstvu gdje je nedavno otkrivena prisutnost ponto-kaspijske vrste *Dikerogammarus villosus*. Temelji se na načelu da je bolje spriječiti nego liječiti i ključ uspjeh ovog pristupa leži u ranije spomenutim načelima osvještavanja, obrazovanja i osposobljavanja. Dopušta mogućnost da rekreativski ribolovci, zbog svog kontakta s vodom putem opreme ili odjeće, mogu nehotice postati vektori za prijenos invazivnih stranih vrsta. Oprema uključuje ribolovni pribor, ali također plovila i motore korištene tijekom ribolova.

Opće

- Ribiči se trebaju upoznati s problemom invazivnih stranih vrsta i sudjelovati u obrazovnim programima o ovom problemu.
- Potrebno je postaviti odgovarajuće oznake ili upute kako bi se ribiče upoznalo s rizikom i savjetovalo o načinima sprječavanja širenja.
- U idealnom slučaju, sve radnje čišćenja i pregleda trebao bi nadzirati volonter ili djelatnik ovlaštenika ribolovnog prava.
- Gdje je izvedivo, treba ograničiti pristup i izlazak ribiča, po mogućnosti, na jedno mjesto i, još bolje, na jednu točku. Ribiči se trebaju prijavljivati i odjavljivati, potvrđujući da su očistili i pregledali svoju opremu. Tamo gdje se identificira nova invazivna strana vrsta, uvijek treba slijediti ovaj postupak kako bi se spriječilo širenje.
- Invazivne strane vrste i bolesti, koje se mogu proširiti, mogu se nalaziti na bilo kojem mjestu.
- Rizik se može smanjiti skraćivanjem vremena kontakta tijekom kojeg je oprema izložena vodi.

- Ukoliko je moguće, treba osigurati da mreže, plutajuća sidra, plovila i oprema za plovila budu na raspolaganju na mjestu ribolova te da njihovo korištenje ima prednost nad vlastitom opremom koja je donesena izvana.
- Podlagači za prihvat ribe i čuvarice za ribu (vrše) ne smiju se stavljati u vodu te se moraju temeljito očistiti nakon upotrebe.

Dezinfekcijski postupci „provjeri, očisti, osuši“

- **Provjeri** – svu odjeću i opremu treba temeljito pregledati i sve vidljive ostatke tvari (blato, biljnu ili životinjsku tvar) treba ukloniti i ostaviti kod vodnog tijela u kojem se nalazila. Posebna pozornost mora se posvetiti spojevima i šavovima na ribičkim čizmama. Sve džepove zaostale vode treba isprazniti.
- **Očisti** – Opremu treba oprati crijevom ili visokotlačnim peračem na mjestu ribolova. Ukoliko nema prikladnih uvjeta, opremu treba pažljivo spremati, npr. u plastične vreće, dok se oni ne pronađu. Otpadnu vodu od pranja treba ostaviti na vodnom tijelu na kojem je oprema korištena, ili ju treba spremati i onemogućiti da dospije u bilo koji drugi vodeni tok ili sustav odvodnje (tj. ne smije se ispustiti u odvod ili sudoper). Gdje je moguće, čistu opremu treba umočiti u otopinu za dezinfekciju (npr. Virkon) kako bi se ubili patogeni, ali treba imati na umu da se time vjerojatno neće uništiti strane vrste.
- **Osuši** – Temeljito sušenje najbolja je metoda dezinfekcije odjeće i opreme. Čizme i mreže treba objesiti da se osuše. Oprema treba biti potpuno suha najmanje 48 sati prije korištenja na drugom mjestu. Neke strane vrste u vlažnim uvjetima mogu preživjeti do 15 dana, a u suhim uvjetima do 2 dana, tako da postupak sušenja mora biti temeljit.

Plovila

U slučaju da rekreativni ribolovci za ribolov koriste čamce ili plutajuće tube, pored gore spomenutog treba poduzeti sljedeće mjere:

- Potrebno je temeljito ukloniti obraštaj s trupa čamca i drugih uronjenih površina prije prijenosa na drugu lokaciju.
- Treba se pobrinuti za prikolice u čijim se šupljinama može zadržavati voda i teško ih je pregledati. Po mogućnosti treba osigurati da prikolice i kolica za prijevoz plovila budu na raspolaganju na mjestu ribolova i njihovo korištenje treba imati prednost nad korištenjem vlastite opreme.
- Voda koja se skuplja u kaljužama čamaca ili unutar čamaca i plutajućih tuba mora se u potpunosti isprazniti prije napuštanja mjesta ribolova.
- Motori koji se hlade vodom moraju se oprati vodom iz vodovoda kako bi se osiguralo da se u sustavu ne nalaze invazivne strane vrste.

LITERATURA:

- Angling Trust, Environment Agency, Substance social research cooperative (2012) National Angling Survey [on-line] Available from: www.resources.anglingresearch.org.uk [Accessed 3 February 2013]
- Convention on Biodiversity (2010) Strategic Plan for Biodiversity Nagoya, Japan
- Environment Agency (2010) Public Attitudes to Angling HMSO
- Environment Agency (2010) Economic Evaluation of Inland Fisheries HMSO
- European Anglers Alliance (2003) [on-line] Available from: www.eaa.org/ [Accessed 12 March 2013]
- European Anglers Alliance (2013) [on-line] Available from: www.eaa.org/ [Accessed 3 May 2013]
- European Commission (2011) Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the Economic and Social Committee and the Committee of the Regions 244 final
- Great Britain Non-Native Species Secretariat (2013) Available from: www.nonnativespecies.org/ [Accessed various 2013]
- Kenward, R. And Sharp, S. (2008) Use Nationally of Wildlife Resources across Europe (UNWIRE)
- Kettunen, M., Genovesi, P., Gollasch, S., Pagad, S., Starfinger, U. ten Brink, P. &

- Shine, C. 2008. Technical support to EU strategy on invasive species (IAS) - Assessment of the impacts of IAS in Europe and the EU (final module report for the European Commission). Institute for European Environmental Policy (IEEP), Brussels, Belgium. 44 pp. + Annexes
- Pimental, D., R. Zuniga and D. Morrison (2005) Update on the environmental and economic costs associated with alien-invasive species in the United States. *Ecological Economics* 52, pp273-288
- Pimental, D., Lach, L., Zuniga, R. And Morrison D. (2000) Environmental and economic costs of non-indigenous species in the United States. *Bioscience* 50 pp53
- Savini, D, Occhipinti-Ambrogi, A, Marchini, A, Tricario, E, Gherardi, F, Olenin, S and Grollasch (2010) The top 27 animal alien species introduced into Europe for aquaculture and related activities. *Applied Ichthyology* 26 (Suppl. 2) 1-7
- Tricarico, E (2012) A review on pathways and drivers of use regarding non-native freshwater fish introductions in the Mediterranean region. *Fisheries Management and Ecology*
- World Resources Institute (2005) *Ecosystems and Human Well-being: Biodiversity Synthesis* Washington DC.

Prilog 1.

EUROPSKA POVELJA O REKREACIJSKOM RIBOLOVU I BIORAZNOLIKOSTI

- Konačna verzija-

Dokument pripremio g. Scott Brainerd

7. prosinca 2010.

---

1. UVOD

1.1 Rekreativski ribolov u Europi

Ribolov je vrlo stara djelatnost prisutna u cijeloj Europi i svijetu koji se tijekom vremena razvio u važnu djelatnost usmjerenu na potrošnju, s gospodarskim i rekreativskim aspektima. Za potrebe ovog dokumenta, usredotočit ćemo se samo na rekreativski ribolov, koji isključuje bilo kakav oblik stavljanja ulova u promet u komercijalne svrhe (vidi Dodatak 3.1 za razjašnjenje pojmova¹). U rekreativskom ribolovu koriste se različiti alati i metode, uključujući udicu i ribolovnu uzicu (tj. udičarske alate), parangale, mreže, posude, zamke, podvodne puške, ručni ribolov i „pêche à pied“.²

Rekreativski ribolov (a osobito ribolov udičarskim alatima) važna je djelatnost u Europi, s pozitivnim društvenim, gospodarskim i ekološkim učincima. Ribolov udičarskim alatima najbolje je dokumentirani oblik rekreativskog ribolova i procjenjuje se da je 2003. godine u Europi bilo barem 25 milijuna rekreativskih ribolovaca^{3,4}. Procjenjuje se da je u ribolovu na moru sudjelovalo 8-10 milijuna ribolovaca, a više od 20 milijuna u slatkovodnom ribolovu.⁵ Prema procjenama 2006. godine potrošeno je 19 milijuna eura⁶ na opremu, naknade, smještaj i putovanje u 27 zemalja članica EU-a. Ukupan broj rekreativskih ribolovaca u proširenoj EU i Europskom ekonomskom području i njihova potrošnja vjerojatno znatno premašuje ove procjene. Europska udruga za trgovinu ribolovnim priborom (*European Fishing Tackle Trade Association*, EFTTA) procjenjuje da je samo u Europi potrošeno preko 5 milijardi eura u trgovini i proizvodnji ribolovnog pribora, s 52 000 radnih mjesta koji izravno ili neizravno imaju koristi od ovih izdataka⁷. EFTTA procjenjuje da oko 99 000 radnih mjesta u Europi ovisi o proizvodnji i prodaji ribolovnog pribora, uključujući i lokalne trgovine za prodaju ribolovnog pribora⁸.

Međutim, potrebno je spomenuti da se, unatoč znatnom gospodarskom potencijalu rekreativskog ribolova, ovaj aspekt uvijek ne cijeni i ne shvaća od strane onih koji donose političke odluke. Stoga postoji neodložna potreba za većim brojem društveno-gospodarskih podataka o sektoru rekreativskog

---

¹ Vidi Dodatak 3.1 za razjašnjenje pojmova korištenih u ovom dokumentu.

² Treba primijetiti da neka nacionalna zakonodavstva i zakonodavstva EU-a ne prave jasnu razliku između rekreativskog i drugih vrsta ribolova. Jedan je primjer revidirana Uredba EU-a o uspostavi sustava kontrole UREDBA VIJEĆA (EZ) br. 1224/2009 od 20. studenoga 2009. (članak 55.), „rekreativski ribolov“ i definicije u članku 4. točka 28. Neke zemlje dopuštaju prodaju ribe ulovljenu u nekoj vrsti neovlaštenog ribolova. To je nedvojbeno kršenje zakonodavstva EU-a, koje rekreativski ribolov poistovjećuje s negospodarskim ribolovom (članak 4. točka 28.). „Stavljanje na tržište“ ulova ostvarenog ovim ribolovom zabranjeno je (članak 55.(2)). Razgraničenje između ribolovnog alata i opreme rekreativskog i gospodarskog ribolova jednako je nejasno.

³ http://www.eaa-europe.org/fileadmin/templates/eaa/docs/Nautilus-paper_Jan2003_EN.PDF

⁴ <http://www.eaa-europe.org/index.php?id=14>

⁵ http://ec.europa.eu/maritimeaffairs/pdf/greenpaper_brochure_en.pdf

⁶ Kenward, R. and Sharp, S. 2008. Use Nationally of Wildlife Resources across Europe (UNWIRE). Str. 117-123 u Manos, B. & Papatthasiou, J. GEMCONBIO: Governance and Ecosystem Management for Conservation of Biodiversity. Aristotle University of Thessaloniki, Greece (EC FP6 Contract #028827).

⁷ Cowx, I. G. & Arlinghaus, R. 2008 Recreational fisheries in the 21st century: towards a Code of Conduct. Str. 338-351 U Aas, O. (ur.) Global Challenges in Recreational Fisheries. Wiley-Blackwell. 376 str.

⁸ <http://www.facenatura2000.net/conference%202009/2.10.Kappel.pdf>

ribolova u Europi kako bi se državama članicama omogućilo ispunjavanje svojih obaveza u pogledu Zajedničke ribarstvene politike⁹. Podaci su također potrebni kao dio vrednovanja usluga ekosustava, što je postalo ključnom komponentom Strategije nakon 2010. godine. Vjeruje se da će novčani izračuni pomoći javnosti da bolje prepozna vrijednost bioraznolikosti i očuvanih ekosustava, što je ključno za stvaranje političke volje za djelovanjem¹⁰.

Austrija je 2000. godine uspješno testirala koncept istraživanja kojeg je osmislio Europski ribolovni savez (EAA) u cilju stjecanja društveno-gospodarskog pregleda cjelokupnog europskog rekreacijskog ribolova na moru i slatkim vodama, RECFISH¹¹. U novije je vrijeme Europska komisija za slatkovodno ribarstvo i akvakulturu (*European Inland Fisheries and Aquaculture Commission, EIFAC*) na svojoj 26. sjednici održanoj u Zagrebu u Hrvatskoj, u svibnju 2010. godine, potvrdila „Metodologije za procjenu društveno-gospodarskih koristi europskog slatkovodnog rekreacijskog ribolova“¹². Međutim, trenutno nedostaju financijska sredstva za seriju istraživanja na europskoj razini, potrebnih za praćenje trendova tijekom vremena i po regijama.

Većina je europskih zemalja uvela programe izdavanja dozvola za slatkovodni ribolov, a skoro je polovica obalnih zemalja također uvela izdavanje dozvole za ribolov na moru. Slatkovodni ribolov osobito je dobro uređen zakonima u većini europskih zemalja¹³. Naknade za dozvole koriste, u različitim stupnjevima, državna tijela za financiranje djelatnosti upravljanja i očuvanja povezanih s rekreacijskim ribolovom. Međutim, ponekad se sredstva od naknada koriste i u druge svrhe kojima se rekreacijski ribolovci uglavnom protive¹⁴. Sustav dozvola razlikuje se od jedne do druge zemlje; u mnogim su zemljama udruge za rekreacijski ribolov zastupljene u posebnim odborima koji odlučuju o načinu dodjele ovih sredstava. U Nizozemskoj je vlada za prodaju dozvola za slatkovodni ribolov ovlastila nacionalno ribolovno udruženje¹⁵. Takve sheme nedvojbeno pružaju veći poticaj sudionicima rekreacijskog ribolova za kupovinu dozvola od kojih njihove udruge i aktivnosti imaju izravnu korist.

1.2 Bernska konvencija i njezin značaj za rekreacijski ribolov

Konvencija o zaštiti europskih divljih vrsta i prirodnih staništa (dalje u tekstu Bernska konvencija¹⁶) potpisana je u Bernu u Švicarskoj 1979. godine i stupila je na snagu 1. lipnja 1982. Ima za cilj očuvati vrste divlje flore i faune (uključujući ribe) unutar država potpisnica, i naglašava potrebu za suradnjom u očuvanju vrsta i staništa preko državnih granica, s naglaskom na ugrožene i osjetljive vrste (uključujući migratorne vrste) i njihova staništa. Njezinih 50 ugovornih stranaka obavezalo se donijeti odgovarajuće zakonodavstvo i upravne mjere za očuvanje zavičajnih vrsta faune i flore i njihovih staništa. Bernska konvencija glavni je međunarodni ugovor kojim se uređuje očuvanje i upravljanje bioraznolikošću u Europi te sačinjava temelj ove *Povelje*. Članci 7. i 8. Bernske konvencije čak dopuštaju iskorištavanje zaštićenih vrsta navedenih u Dodatku III, uzimajući u obzir i određene posebne zahtjeve. Također je značajno da se zabranjeni načini ubijanja, spomenuti u Dodatku IV pod „slatkovodne ribe“ i „rakovi“, odnose na gospodarski i na rekreacijski ribolov.

---

⁹ http://ec.europa.eu/fisheries/cfp_en.htm

¹⁰ <http://www.eea.europa.eu/pressroom/speeches/trends-and-future-outlook-for-europe2019s-biodiversity>

¹¹ Prezentacija RECFISH-a na mrežnoj stranici EAA-e: <http://www.eaa-europe.eu/index.php?id=20>

Pionirsko istraživanje za Austriju u 2000. godini (veličina uzroka: 5492): Vidi slajd 14. i dalje: <http://www.ebcd.org/Maritime%20Affairs/MARINE%20TOURISM/presentations/EAA.pdf>

¹² Parkkila, K. Arlinghaus, R. Artell, J. Gentner, B.; Haider, W. Aas, Ø. Barton, D.; Roth, E. & Sipponen, M. Methodologies for assessing socio-economic benefits of European inland recreational fisheries. EIFAC Occasional Paper br. 46. Ankara, Turkey, FAO. 2010. 108. str.

¹³ Osobna kom. Jan Kappel, European Angler's Alliance.

¹⁴ Npr. u Portugalu se sredstva od izdavanja dozvola za ribolov na moru koriste za nadopunu mirovina gospodarskim ribarima.

¹⁵ <http://www.sportvisserij Nederland.nl/vispas/english/>

¹⁶ <http://conventions.coe.int/Treaty/en/Treaties/Html/104.htm>

Direktive EU-a o pticama¹⁷ i staništima¹⁸ pružaju pravni okvir unutar kojeg su sadržane mnoge odredbe Bernske konvencije¹⁹. Ove direktive u potpunosti priznaju legitimnost korištenja ribe i drugih divljih vrsta za potrošnju i rekreaciju, ali reguliraju ove aktivnosti za određene vrste. One pružaju pravni okvir za zaštitu i održivo korištenje divljih vrsta, čija se provedba treba osigurati zakonodavstvom država članica. Korištenje ribljih stokova i divljih vrsta, ukoliko se provodi na održiv način, može pozitivno pridonijeti očuvanju divljih populacija i njihovih staništa.

1.3 Potreba za zaštitom vodenih ekosustava

Zaštita ekosustava, staništa i vrsta od ključne je važnosti za osiguravanje budućnosti održivog rekreacijskog ribolova u Europi. Ljudske aktivnosti mogu negativno utjecati na vodene sustave i njihovu bioraznolikost na različite načine. One uključuju 1) dramatične promjene u vodnim režimima; 2) značajne promjene izazvane ljudskim djelovanjem (brane, ustave, kanalizacija, itd.) koje uzrokuju gubitak staništa, fragmentiraju vodene putove ili reguliraju tok vode na štetan način; 3) invazije stranih vrsta²⁰ (uključujući parazite i bolesti); 4) klimatske promjene; 5) industrijsko i poljoprivredno onečišćenje uključujući pesticide i herbicide, kiselu kišu i radioaktivnost; 6) određeni „neodrživi“ ribolovni pribor i prakse, uključujući odbacivanje ne-ciljanog usputnog ulova rekreacijske vrijednosti, kao i dredžanje i druge oblike poremećaja supstrata; i 7) učinci navigacije (promet, onečišćenje, remećenje).

Okvirna direktiva o vodama (*Water Framework Directive* ili WFD) (*Direktiva 2000/60/EZ*)²¹, zajedno s Direktivama o staništima i pticama, uključujući ekološku mrežu NATURA 2000, primarni su zakonodavni pokretači zaštite i obnove bioraznolikosti vodenih ekosustava u Europi. Okvirna direktiva o vodama (WFD) postavlja ambiciozne ciljeve koje treba ispuniti do 2015. godine. Prilog V Okvirne direktive o vodama postavlja kriterije za postizanje „dobrog ekološkog stanja“ i praćenje područja za zaštitu staništa i vrsta unutar svih vodnih tijela. Planovi upravljanja riječnim slivovima i povezani programi ili mjere glavni su alati za postizanje ciljeva Okvirne direktive o vodama.

1.4 Načela održivosti

Definiciju održivog razvoja formulirala je Svjetska komisija za okoliš i razvoj na konferenciji održanoj 1987. godine. Ova je definicija prihvaćena unutar Akcijskog programa za 21. stoljeće (Agenda 21) na Svjetskom sastanku na vrhu o održivom razvoju u Rio de Janeiru 1992. godine, na kojem je ujedno predstavljena Konvencija o biološkoj raznolikosti (CBD). Opći cilj Strategije održivog razvoja EU-a, nakon što je revidirana 2006. godine²², je „prepoznati i razviti načine djelovanja koji će omogućiti EU postizanje stalnog poboljšanja kvalitete života za sadašnje i buduće generacije, putem stvaranja održivih zajednica koje su u stanju upravljati resursima i koristiti ih na učinkovit način, te iskoristiti ekološki i društveni inovacijski potencijal gospodarstva, osiguravajući blagostanje, zaštitu okoliša i društvenu koheziju“.

Trendovi rekreacijskog ribolova u porastu su ili su stabilni u većini europskih zemalja^{4,6}. Stoga se europski rekreacijski ribolov kojim se dobro upravlja može opisati kao održivi razvoj, što je sveobuhvatni cilj Ugovora EU-a. Ipak, iako rekreacijski ribolov može koristiti usluge ekosustava na manje intenzivan i raznovrsniji način od, na primjer, uzgoja ribe²³ i gospodarskog ribolova, potrebno je osigurati ekološku, gospodarsku i društveno-kulturnu održivost svih oblika rekreacijskog ribolova, bilo da u njemu sudjeluju lokalni stanovnici ili turisti.

---

¹⁷ http://europa.eu/legislation_summaries/environment/nature_and_biodiversity/128046_en.htm

¹⁸ http://europa.eu/legislation_summaries/environment/nature_and_biodiversity/128076_en.htm

¹⁹ <http://conventions.coe.int/Treaty/FR/Treaties/Word/104-4.doc>

²⁰ DAISIE, 2009. Handbook of Alien Species in Europe. Invading nature – DAISIE — Springer Series in Invasion Ecology, Vol.3. Springer, Dordrecht, 2009.

²¹ http://ec.europa.eu/environment/water/water-framework/index_en.html

²² <http://register.consilium.europa.eu/pdf/en/06/st10/st10117.en06.pdf>

²³ Kenward, R. E., & Garcia-Cidad, V. 2005. Innovative approaches to sustainable use of biodiversity and landscape in the farmed countryside. Str. 565-589 u UNEP High-Level Pan-European Conference on Agriculture and Biodiversity, Council of Europe, Strasbourg, France.

Napredak prema održivom razvoju u Europi mora se također sagledati u globalnom kontekstu. Sve države članice Vijeća Europe i države članice EU-a ugovorne su stranke Konvencije o biološkom raznolikosti (CBD). Opći cilj Konvencije o biološkoj raznolikosti je potaknuti načine djelovanja koji će voditi održivoj budućnosti.²⁴ Ima tri glavna cilja: očuvanje sveukupne bioraznolikosti; održivo korištenje bioraznolikosti; pravedna raspodjela dobrobiti koje proizlaze iz korištenja genetskih izvora. Održivo korištenje sastavnica bioraznolikosti spominje se u 13 od 19 ključnih članaka. U članku 1. i 10. Konvencije o biološkoj raznolikosti, očuvanje i održivo korištenje bioraznolikosti jasno su istaknuti kao središnji ciljevi.

Kako bi pomogao u provedbi Konvencije o biološkoj raznolikosti, IUCN je pokrenuo Inicijativu za održivo korištenje. U skladu s Izjavom o političkom stajalištu, koja je usvojena na 2. Svjetskom kongresu IUCN-a o očuvanju prirode 2000. godine: „*Korištenje divljih vrsta, ukoliko je održivo, važan je alat očuvanja jer društvene i gospodarske koristi proizašle iz takvog korištenja pružaju ljudima poticaj za njihovo očuvanje*“, IUCN je organizirao regionalne radionice u Mozambiku, Vijetnamu i Ekvadoru. Ove su radionice dovele do radionice sinteze u Adis Abebi u Etiopiji, nakon koje je 7. Konferencija stranaka (COP) Konvencije o biološkoj raznolikosti 2004. godine usvojila Načela i smjernice za održivo korištenje biološke raznolikosti iz Adis Abebe (*Addis Ababa Principles and Guidelines for the Sustainable Use of Biodiversity*, AAPG)²⁵. Načela i smjernice iz Adis Abebe službeno je prihvatila i Konvencija o međunarodnoj trgovini ugroženim vrstama divljih životinja i biljaka (CITES²⁶) 2004. godine, na svojoj 13. Konferenciji stranaka, a 2006. godine usvojeni su na i 3. sastanku stranaka Sporazuma o zaštiti afričko-euroazijskih migratornih ptica močvarica (*African-Eurasian Waterbird Agreement*, AEWA).

Načela i smjernice iz Adis Abebe (AAPG) temelje se na pretpostavci da je bioraznolikost moguće koristiti na način da ekološki procesi, vrste i genetska raznolikost ostanu iznad praga potrebnog za dugoročnu održivost, te da je odgovornost svih upravljača i korisnika resursa osigurati da korištenje ne prekorači ove kapacitete. Načela i smjernice naglašavaju nužnost održavanja i/ili oporavljanja bioraznolikosti u ekosustavima kako bi se osigurala dugoročna održivost ekoloških usluga o kojima ovise bioraznolikost i ljudi. Korisnici i upravljači na svim geografskim i institucionalnim razinama potiču se da prilagode međusektorska načela i smjernice na pragmatičan način kako bi najbolje odgovarali lokalnim okolnostima.

U paralelnom procesu, Radionica o ekosustavnom pristupu koja je održana u Malaviju 1998. godine utvrdila je dvanaest načela/značajki upravljanja bioraznolikošću na razini ekosustava, nastojeći postići zadovoljavajuću ravnotežu između očuvanja i razvoja. Ova „*Načela ekosustavnog pristupa iz Malavija (Malawi Principles for the Ecosystem Approach, MPEA)*”²⁷ „također su potvrđena na 7. Konferenciji stranaka (COP) Konvencije o biološkoj raznolikosti (CBD), gdje je istaknuta njihova uzajamna povezanost s Načelima i smjernicama iz Adis Abebe (AAPG). Ova načela zagovaraju integrirano upravljanje kopnom, vodom i živim resursima radi promicanja očuvanja i održivog korištenja na pravičan način, prepoznajući da su ljudi i njihove različite kulture sastavni dio ekosustava.

Načela i smjernice iz Adis Abebe (AAPG) i Načela ekosustavnog pristupa iz Malavija (MPEA) mogu se zajedno sažeti kao preporuke za:

1. *Podržavajuće i povezano upravljanje na svim razinama s usklađenim propisima koji promiču društvene koristi koje proizlaze iz očuvanja i izbjegavaju neprimjerene učinke.*
2. *Izbjegavanje nepovoljnih utjecaja unutar ili između ekosustava i kratkoročnost, osobito pri suočavanju s neizbježnom promjenom.*
3. *Transparentno i prilagodljivo upravljanje, uz kontinuum na relaciji korištenje-zaštita, zasnovano na interdisciplinarnoj znanosti, praćenju i pravovremenim povratnim informacijama.*

²⁴ Informacijski letak CBD-a <http://www.cbd.int/iyb/doc/prints/factsheets/iyb-cbd-factsheet-cbd-en.pdf>

²⁵ <http://www.biodiv.org/doc/publications/addis-gdl-en.pdf> (vidi Dodatak 3.2.)

²⁶ <http://www.cites.org/>

²⁷ <http://www.biodiv.org/doc/meetings/cop/cop-04/information/cop-04-inf-09-en.pdf> (vidi Dodatak 3.3.)

4. Pružanje gospodarskih/kulturnih poticaja s raspodjelom koristi (i troškova), osobito na lokalnoj razini, uz istodobno izbjegavanje otpada.

5. Decentralizacija upravljanja na primjerenu biološko-gospodarsku mjeru, posebice radi osnaživanja, preuzimanja odgovornosti i pristupa znanju lokalnog stanovništva.

6. Obrazovanje, svijest i uključivanje upravljača, korisnika resursa i društva u cjelini.

Kako će se kasnije vidjeti, Načela i smjernice iz Adis Abebe (AAPG) i Načela ekosustavnog pristupa iz Malavija (MPEA) tvore temelj za načela i smjernice u drugom dijelu ovog dokumenta.

1.5 Rekreativski ribolov kao alat za očuvanje bioraznolikosti

Očito, sektor rekreativskog ribolova u Europi ljudima donosi koristi kao izvor hrane, i pruža im mnoge kulturne usluge ekosustava, uključujući rekreaciju, obrazovanje, društvene i estetske užitke, te ujedno pridonosi osiguranju stalne opskrbe i potiče održavanje podržavajućih i regulacijskih usluga ekosustava²⁸. Rekreativski ribolov kojim se održivo upravlja također može pridonijeti očuvanju bioraznolikosti, očuvanju ruralnog načina života i lokalnih gospodarstava. U ovom kontekstu rekreativski ribolov može dati snažan poticaj očuvanju kroz korištenje bioraznolikosti, u smislu kako je navedeno u Konvenciji o biološkoj raznolikosti²⁹.

Bioraznolikost vodenih ekosustava ugrožava mnoštvo čimbenika. Posebice kad je riječ o kopnenim i nekim priobalnim vodama, izgleda da su poremećaji uzrokovani ljudskim djelovanjem glavni uzrok propadanja i istrebljenja mnogih vodenih vrsta. U slatkovodnom rekreativskom ribolovu ne-ribolovni utjecaji imali su, i nastavljaju imati, najdramatičniji utjecaj na kvalitetu iskustva rekreativskog ribolova i ribljih stokova^{30 31}.

U lipnju 2010. godine Tajništvo Konvencije o biološkoj raznolikosti objavilo je treći *Globalni pregled bioraznolikosti*. Izvještaj pokazuje da međunarodna zajednica nije uspjela, ni pojedinačno niti zajedno, postići predviđeni cilj očuvanja bioraznolikosti do 2010. Pet glavnih globalnih pokretača gubitka bioraznolikosti u zadnjih deset godina ne samo da su ostali više ili manje konstantnima, već se u nekim slučajevima i intenziviraju. Ovi uzroci uključuju gubitak staništa, neodrživo korištenje i prekomjerno iskorištavanje resursa, klimatske promjene, invazivne strane vrste i onečišćenje iz točkastih i difuznih izvora.

Gubitak bioraznolikosti nastavlja se, što se vidi iz činjenice da međunarodna zajednica nije uspjela, ni pojedinačno ni zajedno, dostići cilj očuvanja bioraznolikosti postavljen za razdoblje do 2010. Konferencija stranaka (COP) Konvencije o biološkoj raznolikosti sastala se u Nagoyi u Japanu u listopadu i donijela Strateški plan Konvencije za razdoblje od 2011. do 2020. godine. Plan uključuje viziju bioraznolikosti do 2050. godine te ciljeve i pod-ciljeve smanjenja gubitka bioraznolikosti do 2020. godine. Europska agencija za okoliš (*European Environmental Agency*, EEA) nedavno je naglasila nužnost sudjelovanja Europljana kao pojedinaca u zaustavljanju gubitka bioraznolikosti³². Ukoliko države žele uspjeti ispuniti rokove i pod-ciljeve postavljene za razdoblje do 2020. godine, tada moraju djelovati i zajednice i pojedinci.

Rekreativski ribolovci izravno pridonose očuvanju, poboljšanju i zaštiti bioraznolikosti (tj. ribljih stokova) i staništa na lokalnoj i regionalnoj razini. Već desetljećima nalaze se u prvim redovima mnogih nastojanja usmjerenih na očuvanje i upravljanje ribom i vodenim sustavima u Europi i svijetu³³. Više od 6

²⁸ Millennium Ecosystem Assessment, 2005. *Ecosystems and Human Well-being: Synthesis*. Island Press, Washington, DC.

²⁹ <http://www.cbd.int>; <http://www.fao.org/docrep/005/v9878e/v9878e00.HTM>

³¹ Cowx, I. G. & Arlinghaus, R. 2008 *Recreational fisheries in the 21st century: towards a Code of Conduct*. Str. 338-351 U Aas, O. (ur.) *Global Challenges in Recreational Fisheries*. Wiley-Blackwell. 376 str.

³² <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/10/646&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en>

³³ Kearney R.E. 1999. *Evaluating recreational fishing: Managing perceptions and/or reality*. U: T.J. Pitcher ur. *Evaluating the benefits of recreational fisheries*. Vancouver, Canada, The Fisheries Centre. Str. 9-14. Arlinghaus, R., & Cooke, S. J. 2009. *Recreational fishing: socio-economic importance, conservation and management*. Dickson, B., Hutton, J. and Adams, W. M. (ur.) 2009: *Recreational Hunting, Conservation and Rural Livelihoods: Science and Practice*. Blackwell Publishing, 39-58.

milijuna Europljana pripada lokalnim ribolovnim klubovima i/ili nacionalnim ribolovnim udrugama. Na europskoj razini, oko 3 milijuna ribolovaca povezano je s EAA³⁴. Ove organizacije i pojedinci zajedno intenzivno promiču očuvanje ribljih vrsta i njihovih staništa, te razvijaju i promiču najbolje prakse. Lokalne organizacije raspolažu velikom moći svojih dobrovoljaca koji svake godine aktivno sudjeluju u očuvanju i obnavljanju ribljih stokova i vodenih staništa. Na primjer, 2004. godine dobrovoljci su darovali 900 000 dana dobrovoljnog rada za provođenje mjera očuvanja povezanih s ribolovom u Švedskoj³⁵.

Rekreacijski ribolovci su također u nekim zemljama, posredstvom svojih predstavničkih organizacija, odigrali značajnu ulogu u donošenju nacionalnog zakonodavstva koje se tiče očuvanja slatkih voda ili su vodili pravne bitke protiv onečišćenja okoliša^{36, 37}. Zbog svoje brojnosti u većini zemalja, rekreacijski ribolovci jačaju potrebnu osjetljivost društva na probleme povezane sa zdravljem slatkovodnih ekosustava koje je ključno za upravljanje ribolovom i njegovu održivost putem ekosustavnog pristupa³⁸.

U rijetkim slučajevima, prakse rekreacijskog ribolova (kao ribolov pridnenim parangalom i mrežama stajačicama), često u kombinaciji s gospodarskim ribolovom i ribolovom za osobne potrebe, mogu biti neodržive kada nisu uređene ili su neprimjereno uređene propisima, sa značajnim negativnim posljedicama po bioraznolikost^{39 40 41}. Poribljavanje i/ili premještanje (translokacije) stranih ribljih vrsta (ili u nekim slučajevima u mrjestilištima uzgojenih zavičajnih ribljih vrsta) mogu izravno i negativno utjecati na zavičajne riblje stokove i vodene sustave unošenjem egzotičnih kompetitora, predatora, bolesti i/ili parazita. Isto tako, uklanjanje ribe može nepovoljno utjecati na dobnu i veličinsku strukturu i/ili smanjiti genetsku raznolikost. Visoka smrtnost riba pri ribolovu može pridonijeti krahu rekreacijskog ribolova i neizravno može utjecati na druge vrste, kopnene i vodene, kroz promjene u prehrambenim lancima. Ljudsko djelovanje u vodenom okolišu (uključujući, ali ne ograničavajući se na rekreacijski ribolov) može nepovoljno utjecati na ekosustave ili njihove komponente kroz promjene staništa, unos hranjivih tvari, onečišćenje i smeće.

Razvoj u rekreacijskom sektoru i njegovo uzajamno djelovanje s ciljevima očuvanja prirode koji se odnose na bioraznolikost vodenih ekosustava, a koji nisu povezani s ribolovom, može potencijalno dovesti do sukoba. Međutim, SWOT analiza (2010)⁴² je zaključila da je moguće i poželjno pomiriti stajališta rekreacijskog ribolova i moderna stajališta očuvanja budući da bavljenje mnogim problemima na području očuvanja često donosi korist kvaliteti ribolova. U ovu su svrhu potrebni kvalitetni prijedlozi koji će održavati i jačati rekreacijski ribolov, dok će istodobno ispunjavati značajne funkcije u očuvanju bioraznolikosti vodenih ekosustava.

---

³⁴ <http://www.eaa-europe.eu/>

³⁵ <https://www.fiskeriverket.se/sidor/utanformenyn/fritidsfiske/fritidsfiske/faktaomfritidsfiske.4.323810fc116f29ea95a80002924.html>

³⁶ Bate, R. 2001. Saving our streams: the role of the Angler's Conservation Association in Protecting English and Welsh Rivers. The Institute of Economic Affairs and Profile Books, London.

³⁷ Kirchhofer, A. 2002. The role of legislation, institutions and policy making in fish conservation in Switzerland: past, present and future challenges. U: Conservation of Freshwater Fish: Options for the Future, ur. Collare-Pereira, M. J., Cowx, I. G., i Coelho, M. M., str. 389-401. Blackwell Science, Oxford.

³⁸ Arlinghaus, R. 2006. Overcoming human obstacles to conservation of recreational fishery resources, with emphasis on Europe. Environmental Conservation 33:46-59.

³⁹ Lewin, W.-C., Arlinghaus, R., & Mehner, T. 2006. Documented and Potential Biological Impacts of Recreational Fishing: Insights for Management and Conservation. Reviews in Fisheries Science 14:305-367.

⁴⁰ Lewin, W.-C., McPhee, D., Arlinghaus, R. 2008. Biological impacts of recreational fishing resulting from exploitation, stocking and introduction. U: Aas, Ø., Arlinghaus, R., Ditton, R. B., Policansky, D., Schramm, H.L., Jr., ur., Global Challenges in Recreational Fisheries. Blackwell Science, Oxford, 75-92.

⁴¹ Arlinghaus, R., I.G. Cowx. 2008. Meaning and relevance of the ecosystem approach to recreational fisheries management: emphasis on the human dimension. U: Aas, Ø., Arlinghaus, R., Ditton, R. B., Policansky, D., Schramm, H.L., Jr., ur., Global Challenges in Recreational Fisheries. Blackwell Science, Oxford, 56-74.

⁴² "Harmonizing recreational fisheries and conservation objectives for aquatic biodiversity in inland waters"; I.G. Cowx, R. Arlinghaus i S. J. Cooke (u tisku)

1.6 Osiguravanje najboljih praksi

Upravljanje rekreacijskim ribolovom u Europi vremenom se razvilo iz upravljanja koje naprosto maksimizira koristi korisnika do upravljanja koje brine o očuvanju ribljih stokova, rješava sukobe korisnika i uključuje pitanja bioraznolikosti, zaštite i dobrobiti riba. Sve se više prepoznaje da rekreacijski ribolov predstavlja značajan oblik korištenja slatkovodnog ribolova u Europi⁴³, te ga je, kao takvog, potrebno obavljati na održiv način.

Europska komisija za slatkovodni ribolov i akvakulturu (EIFAC) Organizacije za hranu i poljoprivredu (FAO) Ujedinjenih naroda osnovana je 1957. godine i njena je glavna djelatnost pružanje savjeta o upravljanju rekreacijskim ribolovom i njegovom održivom razvoju u Europi. EIFAC trenutno uključuje 34 zemlje članice. Zbog značaja rekreacijskog ribolova u Europi i njegove uočene ekološke i društveno-gospodarske vrijednosti, EIFAC je pripremio Kodeks prakse rekreacijskog ribolova (*Code of Practice for Recreational Fisheries, CoP*)⁴⁴. Kodeks prakse EIFAC-a pripremljen je uz sudjelovanje svih ključnih dionika rekreacijskog ribolova u europskoj regiji. To se smatralo potrebnim kako bi se odgovorilo na sve veću potražnju za međunarodnim sporazumom o dobroj praksi u rekreacijskom ribolovu.

Kodeks prakse EIFAC-a (CoP) opisuje minimalne standarde po okoliš neškodljivog, etički-primjerenog i – ovisno o lokalnim okolnostima – društveno prihvatljivog rekreacijskog ribolova i upravljanja njime. Osim Općih načela (članak 4.) Kodeks prakse sadrži detaljni okvir smjernica koje se tiču upravljanja okolišem i okolišne etike (članak 5.), Političke i institucionalne okvire (članak 6.), Pridržavanje i provedba (članak 7.), Prakse rekreacijskog ribolova (članak 8.), Dobrobit riba (članak 9.), Uzajamno djelovanje dionika (članak 10.), Upravljanje (članak 11.), Istraživanje (članak 12.) i Svijest, obrazovanje i osposobljavanje (članak 13.).

Kodeks prakse (CoP) potvrđen je 2008. godine na 25. sjednici EIFAC-a u Turskoj i trenutno se radi na njegovoj promidžbi i širenju u zemljama članicama EIFAC-a. Kodeks se, dijelom, zasniva na Kodeksu odgovornog ribarstva koji je donesen na Konferenciji FAO-a 31. listopada 1995. godine⁴⁵. Kodeks FAO-a utvrdio je neobavezujuća načela i standarde primjenjive na očuvanje, upravljanje i razvoj ribarstva u svijetu.

Održivo korištenje međunarodno je prepoznato kao značajan alat za upravljanje bioraznolikošću i njeno očuvanje⁴⁶. Rekreacijski ribolov mora stoga biti održiv ne samo u smislu okoliša, već također i sa stajališta gospodarskih učinaka i društveno-kulturne prihvatljivosti. Dugoročni opstanak rekreacijskog ribolova kao djelatnosti, štoviše, ovisi o njegovoj sposobnosti da bude održiv na sve načine.

1.7 Potreba za Poveljom o rekreacijskom ribolovu i bioraznolikosti

Ovaj se dokument temelji na *Europskoj povelji o lovstvu i bioraznolikosti (European Charter on Hunting and Biodiversity)*⁴⁷ koju je u studenom 2007. godine donio Stalni odbor Konvencije o zaštiti europskih divljih vrsta i prirodnih staništa (Bern, 1979). Preporukom br. 128 (2007) „o *Europskoj povelji o lovstvu i bioraznolikosti*“⁴⁸, od država stranaka Bernske konvencije zatraženo je da uzmu u obzir *Europsku povelju o lovstvu i bioraznolikosti* „i da primijene njezina načela u razradi i provedbi svojih politika lovstva kako bi osigurali da se lov obavlja na održiv način“. 2009. godine dogovorili su se dopuniti je sličnim instrumentom kako bi obuhvatili aktivnosti rekreacijskog ribolova. Program aktivnosti Bernske konvencije za 2010. godinu stoga je uključivao „Pripremu povelje kojom se dopunjuje *Europska*

⁴³ Arlinghaus, R., and Cooke, S. J. 2009. Recreational fishing: socio-economic importance, conservation and management. Dickson, B., Hutton, J. and Adams, W, M. (eds) 2009: Recreational Hunting, Conservation and Rural Livelihoods: Science and Practice. Blackwell Publishing, 39-58.

⁴⁴ <http://www.fao.org/docrep/012/i0363e/i0363e00.htm>

⁴⁵ <http://www.fao.org/fishery/ccrf/en>

⁴⁶ http://intranet.iucn.org/webfiles/doc/SSC/SSCwebsite/Policy_statements/The_IUCN_Policy_Statement_on_Sustainable_Use_of_Wild_Living_Resources.pdf

⁴⁷ Objavljeno u seriji „Nature and Environment“ Vijeća Europe, br. 150, Strasbourg, srpanj 2008.

⁴⁸ Vidi na: http://www.coe.int/t/dg4/cultureheritage/nature/WCD/Rec2007_en.asp#

povelja o lovstvu i bioraznolikosti iz 2007., koja će pružiti strankama Konvencije načela i smjernice za održive ribolovne aktivnosti“.

U ovu je svrhu Stalni odbor Bernske konvencije odlučio osnovati „Ad hoc radnu skupinu za izradu Europske povelje o ribolovu i bioraznolikosti“, uz sudjelovanje predstavnika stranaka Konvencije kao i organizacija u statusu promatrača (uključujući Europsku savjetodavnu komisiju za slatkovodno ribarstvo FAO-a; Europski ribolovni savez; Europski ribolovni forum; Europsku udrugu za trgovinu ribolovnim priborom; Federaciju udruga za lovstvo i očuvanje EU-a; Međunarodnu uniju za očuvanje prirode; i Francuski nacionalni ribolovni savez). Radna skupina sastala se u sjedištu Vijeća Europe u Strasbourgu, 9. travnja 2010.⁴⁹ da bi pregledala prvi nacrt nove europske povelje. Radna je skupina imala zadatak pripremiti nacrt Povelje o ribolovu i bioraznolikosti koji je trebao biti podnesen na sljedećem sastanku Stalnog odbora 6.-10. prosinca 2010. godine. Tijekom ovih rasprava odlučeno je proširiti područje primjene kako bi se obuhvatili svi oblici rekreacijskog ribolova, prepoznajući da je ribolov udičarskim alatima najrasprostranjeniji oblik. Sadašnji dokument rezultat je rasprava i doprinosa poteklih od mnogih članova Radne skupine, kao i od stranaka koje nisu mogle prisustvovati tom sastanku.

Načela i pristup *Europske povelje o lovstvu i bioraznolikosti* i ovog dokumenta podjednako su primjenjivi na upravljanje drugim oblicima konzumnih i nekonzumnih korištenja bioraznolikosti. IUCN je to prepoznao na Svjetskom kongresu o očuvanju na svojoj 4. sjednici u Barceloni u Španjolskoj u listopadu 2008. godine. U svojoj rezoluciji (WWC RES 4.032: *Izgradnja povjerenja radi očuvanja i održivog korištenja bioraznolikosti sukladno s Europskom poveljom o lovstvu i bioraznolikosti*), IUCN potiče daljnju suradnju između Vijeća Europe, vlada i drugih dionika na pripremi smjernica prema istim načelima za nove europske povelje radi promicanja očuvanja kroz održivo korištenje drugih komponenti bioraznolikosti. Postojeće globalne i europske politike i propisi obuhvaćaju mnoga središnja načela koja su tiču rekreacijskog ribolova u Europi.

1.8 Područje primjene

Ova *Europska povelja o rekreacijskom ribolovu i bioraznolikosti* (dalje u tekstu *Povelja*) bavi se ribolovom kao rekreacijskim oblikom korištenja i upravljanja slatkovodnim i dijadromnim ribljim vrstama u Europi, sukladno s odredbama Konvencije o zaštiti europskih divljih vrsta i prirodnih staništa (Bern, 1979.).

1.9 Svrha

Glavni cilj Bernske konvencije je očuvanje prirodnih staništa povezanih s divljom faunom. Ribolovci mogu pridonijeti ostvarenju ovog cilja kroz održavanje ribljih populacija i brigu za njihova staništa, pomažući pri praćenju i istraživanju, te podižući razinu svijesti javnosti o pitanjima očuvanja. Na taj način rekreacijski ribolovci i njihove aktivnosti imaju važnu ulogu u očuvanju bioraznolikosti.

Ova *Povelja* nudi neobavezujući skup smjernica za rekreacijske ribolovce, ribolovne turooperatore, regulatore i upravljače, koje se odnose na zajednička načela i dobre prakse održivog rekreacijskog ribolova u Europi. Ova načela i smjernice također imaju za cilj pomoći u ispunjavanju obaveza europskih država koje se tiču očuvanja putem korištenja sastavnica bioraznolikosti, kako je određeno Konvencijom o biološkoj raznolikosti, i savjetovano *Načelima i smjernicama iz Adis Abebe*⁵⁰ (vidi Dodatak 3.2) i *Načelima ekosustavnog pristupa iz Malavija*⁵¹ (vidi Dodatak 3.3).

Svrha načela i smjernice sadržanih u ovom dokumentu je dopuniti smjernice navedene u *Kodeksu prakse EIFAC-a*, s naglaskom na očuvanje bioraznolikosti. Postoji znatno namjerno preklapanje između *Kodeksa prakse EIFAC-a* i načela i smjernica u ovoj *Povelji*.

Donošenjem ove *Povelje* Bernska konvencija formalno priznaje i promiče održivi rekreacijski ribolov kao zakonito korištenje ribljih resursa i kao važan alat u očuvanju bioraznolikosti.

⁴⁹ Vidi izvještaj sa sastanka: doc T-PVS (2010)4, od 13. travnja 2010.

⁵⁰ <http://www.biodiv.org/doc/publications/addis-gdl-en.pdf>

⁵¹ <http://www.biodiv.org/doc/meetings/cop-04/information/cop-04-inf-09-en.pdf>

1.10 Glavni ciljevi

Povelja promiče načela i smjernice čija je svrha osigurati da se rekreacijski ribolov u Europi obavlja na održiv način, s pozitivnim doprinosom očuvanju bioraznolikosti i potrebama društva, uključujući kvalitetu života.

1.11 Ciljevi

Povelja:

- Pruža skup neobavezujućih načela i smjernica za održiv rekreacijski ribolov (uključujući rekreacijsko-ribolovni turizam) unutar konteksta očuvanja bioraznolikosti;
- Potiče sudjelovanje rekreacijskih ribolovaca u praćenju, upravljanju i istraživačkim nastojanjima usmjerenima k upravljanju i očuvanju riba i njihovih staništa;
- Promiče oblike rekreacijsko-ribolovnog turizma koji su održivi i neškodljivi bioraznolikosti, a istodobno lokalnim zajednicama daju društveno-gospodarski poticaj za očuvanje zavičajnih ribljih vrsta i njihovih staništa te upravljanje njima;
- Promiče suradnju između rekreacijskih ribolovaca i drugih dionika u očuvanju i upravljanju bioraznolikošću.
- Potiče mjere usmjerene na obrazovanje, osvještavanje i informiranje rekreacijskih ribolovaca;
- Promiče najbolje prakse radi osiguranja dugoročne društveno-kulturne, gospodarske i ekološke održivosti rekreacijskog ribolova.

EUROPSKA POVELJA O REKREACIJSKOM RIBOLOVU I BIORAZNOLIKOSTI

2. NAČELA I SMJERNICE

Načela i smjernice u ovoj Povelji odnose se na ulogu rekreacijskog ribolova u upravljanju i očuvanju bioraznolikosti. Ova opća načela uključuju svih dvanaest načela iz Načela ekosustavnog pristupa iz Malavija (MPEA, M1-12) i četrnaest načela iz Načela i smjernica iz Adis Abebe (AAPG, A1-14), grupirana u društvena, ekološka i gospodarska žarišna područja i njihove kombinacije (vidi Dodatak 3.4). Ove preporuke, koje sadrže bit MPEA-a i AAPG-a, pružaju temelj za očuvanje bioraznolikosti putem ribolova i drugih korištenja divljih resursa. Temelje se na međunarodno prihvaćenim standardima održivosti kao i na *Kodeksu prakse EIFAC-a*, i savjetodavne su i neobavezujuće prirode.

2.1 **Načelo 1.: Davati prednost višerazinskom upravljanju koje maksimizira korist za očuvanje i društvo.**

2.1.1 *Obrazloženje:*

Na odluke od značaja za staništa i vrste utječu regulatorni i financijski poticaji na nekoliko razina, kao i kulturni i društveni čimbenici. Politike koje utječu na ove čimbenike trebaju biti uspostavljene na najprimjerenijoj geografskoj razini i trebaju ostati fleksibilne kako bi prilagodile različitim biološkim, gospodarskim i društvenim uvjetima te kako bi udovoljile prilagodljivom upravljanju. Propisi koji kulturi i razonodi nameću jednoobraznost predstavljaju poseban izazov onima koji nastoje voditi lokalno korištenje vode i divljih vrsta kako bi zadržali raznovrsne ekološke uvjete.

2.1.2 *Smjernice:*

Očuvanje bioraznolikosti bit će poboljšano ako

2.1.2.1 *Regulatori i upravljači:*

- a) Uzimaju u obzir međunarodno, nacionalno, regionalno i lokalno – prema potrebi – stanje očuvanja ribljih populacija i njihovih staništa;
- b) Radi što veće fleksibilnosti, potiču stvaranje politika i struktura koje smanjuju sukobe i stvaraju sinergije između ribolova i drugih interesa očuvanja, nagrađuju najbolje prakse (npr. davanjem financijskih potpora ili povlastica) i donose propise protiv nesavjesnog djelovanja;
- c) Osiguraju da se politike i upravne strukture prilagođavaju lokalnim kulturnim zahtjevima (tj. višestruko korištenje) i ekološkim uvjetima kao i politici na višoj razini;
- d) Izvrše reviziju regulatornih i drugih poticaja koji su štetni za očuvanje bioraznolikosti i uklone ih, neutraliziraju ili kompenziraju.

- i -

2.1.2.2 *Rekreacijski ribolovci*

- a) Pomognu upravnim tijelima na svim razinama u razvoju i promicanju poticaja za očuvanje bioraznolikosti putem održivog korištenja;
- b) Teže postizanju što veće koristi očuvanja putem ribolova na svima razinama.

2.2 **Načelo 2.: Osigurati razumljivost i poštivanje propisa**

2.2.1 *Obrazloženje:*

Propisi mogu proizvesti troškove za očuvanje kao i za dionike. Troškovi su najmanji kada se udruže najmanja moguća administracija i najveća moguća motivacija za pridržavanje propisa, putem jednostavnog pridržavanja propisa i pouzdanog otkrivanja nepridržavanja. Neprimjereni propisi

(uključujući nepotpune i neprimjenjive propise) mogu polučiti negativne učinke ako je nepridržavanje jednostavno i donosi koristi, ili ako se ne razumije svrha njihovog donošenja.

2.2.2 Smjernice:

Očuvanje će biti poboljšano ako

2.2.2.1 Regulatori i upravljači:

- a) Formuliraju propise tako da budu jednostavni, financijski isplativi, fleksibilni, logični i uvažavaju biološka načela, međunarodnu i nacionalnu politiku te društveno-gospodarski kontekst kao i razumne zabrinutosti i očekivanja dionika.
- b) Nameću samo ona ograničenja ribolovnih metoda i sredstava koja se mogu opravdati sa stajališta očuvanja i koja će rekreacijski ribolovci moći lako razumjeti, a drugi legitimni korisnici ribljih stokova u javnom vlasništvu moći prihvatiti kao pravedne i pravične.
- c) Imaju transparentne postupke regulacije koji omogućuju aktivno sudjelovanje rekreacijskih ribolovaca i drugih dionika;
- d) Daju prednost ciljanim metodama provođenja zakona koje potiču na pridržavanje zakona uz minimalni napor;
- e) Promiču supsidijarnost i samo-regulaciju stvaranjem propisa koji se mogu prilagoditi potrebama lokalne uprave i provedbe;
- f) Olakšavaju pristup rekreacijskom ribolovu kao poticaju i alatu za očuvanje

- i -

2.2.2.2 Rekreacijski ribolovci:

- a) Pomažu u razvoju i prihvaćanju učinkovitih propisa;
- b) Poštuju i potiču poštivanje svih pravila i propisa koji se tiču rekreacijskog ribolova, mjera očuvanja (uključujući zaštićena područja) i privatnog vlasništva;
- c) Prihvaćaju samo-regulaciju gdje je to moguće;
- d) Pomažu pri sprječavanju i dojavljivanju nezakonitog ribolova.

2.3 Načelo 3.: Osigurati ekološku održivost rekreacijskog ribolova

2.3.1 Obrazloženje:

Važno je osigurati da svaki ulov iz divljih ribljih populacija bude održiv. Stanje očuvanja vrsta treba održavati na razinama koje su dovoljno snažne da mogu podržavati korištenje. U nekim slučajevima ograničen i održiv ribolov malih populacija može također služiti jačanju napora očuvanja umjesto njih. Za održivo korištenje potrebni su podaci dobiveni istraživanjem i praćenjem i potrebno ga je regulirati pomoću aktivnog korištenja pouzdanih znanstvenih spoznaja i lokalnog znanja.

2.3.2 Smjernice:

Očuvanje će biti poboljšano ako

2.3.2.1 Regulatori i upravitelji:

- a) Provede prilagodljive strategije upravljanja na održivim razinama koje su razmjerne ekološkim ograničenjima i ciljevima;
- b) Razvijaju planove upravljanja s jasnim ciljevima koji uzimaju u obzir ponašanje i ekologiju vrsta (uključujući predaciju i sezonske učinke), njihovo dugoročno stanje očuvanja i moguće učinke strategija rekreacijskog ribolova i drugih mjera na ekosustave, populacije vrsta i društvo; planovi upravljanja trebaju uključivati odredbe kojima se osigurava pravilna provedba, praćenje i ažuriranje.

- c) Rade na smanjenju i ublažavanju negativnih utjecaja na riblje stokove i/ili staništa gdje je to moguće, i na optimiziranju upravljanja sastavnicama ekosustava u korist bioraznolikosti, rekreacijskog ribolova i društva u cjelini;
- d) Osiguraju da se planovima upravljanja obuhvati rekreacijski ribolov u kojem sudjeluju lokalni stanovnici i turisti;
- e) Budu upoznati s obaveznim ili dobrovoljnim puštanjem kao alternative ili dopune korištenja u svrhu potrošnje;
- f) Surađuju s rekreacijskim ribolovcima na razvoju i primjeni metoda jednostavnog i učinkovitog praćenja i upravljanja populacijama, staništima i uslugama ekosustava;
- g) Surađuju sa susjednim upravnim tijelima u cilju odgovarajućeg upravljanja i očuvanja prekograničnih ribljih populacija prema potrebi;
- h) Razvijaju i provode standardizirane sustave za prikupljanje podataka o ulovu za korištenje u prilagodljivom upravljanju ribljim populacijama na svim primjerenim razinama;
- i) Rješavaju sukobe između rekreacijskih i gospodarskih ribolovaca i ribolovaca za osobne potrebe te upravljaju javnim ribolovnim vodama kako bi osigurali održivo korištenje od strane svih sektora.
- j) Prepoznaju da je prilagodba na ljudsku, prirodnu i ljudskim djelovanjem izazvanu promjenu nužna.

- i -

2.3.2.2 *Rekreacijski ribolovci:*

- a) Pomažu u praćenju i istraživanju populacija;
- b) Rade na uključivanju svojih aktivnosti u prilagodljivo upravljanje populacijama i staništima ciljanih ribljih vrsta;
- c) Prepoznaju i razumiju biološku ulogu i utjecaj zavičajnih predatora na riblje vrste i to uzimaju u obzir kada sudjeluju u njihovom očuvanju i upravljanju njima;
- d) Osiguraju da se populacije ciljanih ribljih vrsta drže na optimalnim razinama u odnosu na njihova staništa i zajednice vrsta;
- e) Osiguraju da rekreacijski ribolov bude održiv i da ne šteti vodenim ekosustavima.

2.4 Načelo 4.: Održavati populacije zavičajnih vrsta s prilagodljivim genskim zalihama

2.4.1 *Obrazloženje:*

Na zavičajne vrste i njihova staništa (i ljudska sredstva za život potekla od njih) može nepovoljno utjecati ili 1) unošenje invazivnih stranih vrsta koje mogu nepovoljno utjecati na zavičajne stokove; ili 2) ljudska selekcija radi svojstava koja mogu ugroziti dugoročnu održivost njihovih populacija; i 3) umjetne prepreke kretanju ribe koje mogu ograničiti migraciju, hranjenje i razmnožavanje.

2.4.2 *Smjernice:*

Očuvanje će biti poboljšano ako

2.4.2.1 *Regulatori i upravljači:*

- a) Sprječavaju puštanje, širenje i premještanje invazivnih stranih vrsta koje mogu imati značajan negativni utjecaj na zavičajne riblje populacije ili na okoliš;
- b) Uključe rekreacijske ribolovce u programe uklanjanja invazivnih stranih vrsta;

- c) Olakšavaju ponovno uspostavljanje populacija prvobitno zavičajnih ribljih vrsta sukladno smjernicama IUCN-a⁵² i imaju jasne planove upravljanja koji definiraju njihov oporavak;
- d) Uključe u planove upravljanja pitanja genetike;
- e) Nastoje ostvariti prekograničnu suradnju kako bi se osigurala genetska prilagodljivost populacija;
- f) Prate genetska svojstva populacija vrsta od posebne važnosti.

- i -

2.4.2.2 *Rekreacijski ribolovci:*

- a) Daju prednost obnavljanju ribljeg fonda iz primjerenih izvora, ali samo unose ili ponovno unose vrste u skladu sa smjernicama IUCN-a;
- b) Izbjegavaju vršiti selekciju isključivo zbog posebnih fenotipskih osobina ili osobina ponašanja jedinki koje nisu tipične za divlju populaciju vrste i koje mogu imati štetne posljedice;
- c) Pomažu znanstvenicima i upravljačima u praćenju genetskih svojstava populacija.

2.5 **Načelo 5.: Održavati okoliše koji podržavaju zdrave i snažne riblje populacije**

2.5.1 *Obrazloženje:*

Riblje vrste osjetljive su na onečišćivače i ljudske utjecaje na njihove populacije i staništa. Stoga je u interesu svih koji uživaju ili imaju koristi od riba da zajedno djeluju na smanjenju ili ublažavanju učinaka degradacije okoliša. Postoji potreba za stalnim praćenjem stanja ribljih populacija i njihovih staništa.

2.5.2 *Smjernice:*

Očuvanje će biti poboljšano ako

2.5.2.1 *Regulatori i upravljači:*

- a) Razvijaju uzajamno dogovorene sustave koji potiču rekreacijske ribolovce da pomažu očuvati i/ili obnoviti staništa i vodna tijela i s njima povezanu faunu, uključujući riblje vrste;
- b) Razvijaju i provode standardizirane sustave za praćenje zdravstvenog i općeg stanja ribljih populacija, staništa i ekosustava;
- c) Objašnjavaju moguće negativne utjecaje rekreacijskog ribolova na druge usluge ekosustava te rade na njihovom smanjenju i ublažavanju.

- i -

2.5.2.2 *Rekreacijski ribolovci:*

- a) Aktivno pridonose očuvanju i obnovi staništa u odgovarajućim razmjerima gdje je to moguće.
- b) Nastoje osigurati da njihove aktivnosti podržavaju i poboljšavaju lokalne okoliše i staništa;
- c) Koriste samo zavičajne vodene biljke za obnovu staništa.

2.6 **Načelo 6.: Poticati korištenje u cilju davanja gospodarskih poticaja očuvanju**

2.6.1 *Obrazloženje:*

Dionici se mogu potaknuti da brinu o očuvanju divljih vrsta i njihovih staništa ukoliko prepoznaju njihovu vlastitu gospodarsku vrijednost.

2.6.2 *Smjernice:*

Očuvanje će biti poboljšano ako

---

⁵² <http://www.iucnsscrsg.org/download/English.pdf>

2.6.2.1 *Regulatori i upravljači:*

- a) Prihvate da privatne ovlaštenike ribolovnog prava treba pravično nagraditi za omogućavanje pristupa rekreacijskom ribolovu.
- b) Potiču modele iskorištavanja koji donose društveno-gospodarske koristi dionicima i zajednicama;
- c) Osiguraju razumnu razinu službenih naknada i poreza, ukoliko je predviđeno njihovo plaćanje, kako bi se otklonile nepotrebne prepreke sudjelovanju;
- d) Daju poticaje dionicima i zajednicama za primjereno upravljanje bioraznolikošću.
- e) Omogućuju pristup rekreacijskom ribolovu i udovoljavaju potrebama rekreacijskih ribolovaca s invaliditetom gdje je to moguće i poželjno.

- i -

2.6.2.2 *Rekreacijski ribolovci:*

- a) Spremni su, u razumnoj i pravičnoj mjeri, davati priloge za omogućavanje pristupa rekreacijskom ribolovu, kao i za očuvanje i upravljanje ribom i njihovim staništima;
- b) Prihvaćaju strukture plaćanja doprinosa i upravljanja koje pogoduju uspostavljanju pravične i primjerene ravnoteže u pristupu ribolovu između rezidentnih i nerezidentnih ribolovaca.

- i -

2.6.2.3 *Ribolovni turoperator:*

- a) Priznaju i prihvaćaju da njihove djelatnosti trebaju donositi korist lokalnim gospodarstvima i dionicima i da time poboljšavaju napore očuvanja;
- b) Prihvaćaju da se njihov pristup može ograničiti i/ili da mogu biti izloženi plaćanju viših naknada od lokalnih, rezidentnih rekreacijskih ribolovaca.

2.7 Načelo 7.: Osnaživati lokalne dionike i poticati ih da preuzmu odgovornost

2.7.1 *Obrazloženje:*

Uz dobro lokalno znanje i praćenje, upravljanje na lokalnoj razini najbrže se prilagođava. Time se ujedno osnažuju dionici koji odmah preuzimaju odgovornost za udovoljavanje zahtjevima korisnika resursa.

2.7.2 *Smjernice:*

Očuvanje će biti poboljšano ako

2.7.2.1 *Regulatori i upravljači:*

- a) Promiču i omogućuju decentralizirano upravljanje vrstama sa zdravim populacijama koje su stabilne ili se povećavaju na lokalnim i regionalnim razinama;
- b) U ovom decentraliziranom procesu olakšavaju osnaživanje i preuzimanje odgovornosti lokalnih dionika, osobito ribolovaca;
- c) Potiču i podržavaju lokalne i nacionalne organizacije rekreacijskog ribolova koje promiču najbolje prakse.

- i -

2.7.2.2 *Rekreacijski ribolovci:*

- a) Posjeduju znanje o ekologiji riba i praksama očuvanja;

- b) Prepoznaju svoju ulogu u odgovornom postupanju s prirodnim resursima i aktivno sudjeluju u praktičnim mjerama upravljanja i očuvanja putem lokalnih i nacionalnih organizacija;
- c) Uzajamno surađuju s drugim interesnim skupinama i lokalnim vlastima radi pronalaženja najboljih rješenja.

- i -

2.7.2.3 Ribolovni turoperatori:

- a) Uvažavaju kulture, tradicije i potrebe lokalnog stanovništva (uključujući lokalnih ribolovaca);
- b) Tijesno surađuju s lokalnim rekreacijskim ribolovcima, upraviteljima voda i ribolovnih voda te s drugim interesnim skupinama kako bi se osiguralo povezivanje djelatnosti i izbjegli sukobi.

2.8 Načelo 8.: Poticati stručnost i odgovornost među korisnicima divljih resursa

2.8.1 *Obrazloženje:*

Da bi se osigurala prakse koje su ekološki i društveno održive, korisnicima divljih resursa savjetuje se da budu odgovorni i stručni u pogledu metoda, opreme i vrsta koje iskorištavaju.

2.8.2 *Smjernice:*

Očuvanje će biti poboljšano ako

2.8.2.1 Regulatori i upravljači:

- a) Potiču i olakšavaju obrazovanje, programe osposobljavanja i osvještavanje za ribolovce;
- b) Suraduju s organizacijama koje koordiniraju ribolovce kako bi potaknulo sudjelovanje ribolovaca oba spola, svih dobnih skupina i podrijetla.

- i -

2.8.2.2 Rekreacijski ribolovci:

- a) Imaju dovoljno znanja o identifikaciji, navikama i ekologiji ciljanih ribljih vrsta kao i o zaštićenim vrstama s kojima se one mogu zabunom zamijeniti;
- b) Poznaju zakone i propise kojima se uređuje ribolov i očuvanje riba tamo gdje love;
- c) Novim ribolovcima prenose vještine i znanje potrebno za stjecanje stručnosti i odgovornosti.

- i -

2.8.2.3 Ribolovni turoperatori:

- a) Svojim strankama pružaju informacije i znanje koje im je potrebno za održiv i odgovoran rekreacijski ribolov.

2.9 Načelo 9.: Poticati suradnju između svih dionika u upravljanju ribljim vrstama i njihovim staništima

2.9.1 *Obrazloženje:*

Svi dionici, uključujući tijela javne vlasti, državne agencije, vlasnike zemljišta, ribolovce, druge korisnike resursa i druge skupine čiji je interes očuvanje, mogu pozitivno pridonijeti primjerenom upravljanju bioraznolikosti putem suradnje. Takva suradnja promiče sinergijsku ulogu održivog korištenja u širem kontekstu nastojanja očuvanja, dok sukobi uzaludno troše ljudske resurse.

2.9.2 *Smjernice:*

Očuvanje će biti poboljšano ako

2.9.2.1 *Regulatori i upravljači:*

- a) Uključe sve dionike u institucionalne strukture kako bi se osigurao njihov doprinos i dijalog.
- b) Potiču razumijevanje javnosti o koristima očuvanja kao i o gospodarskim i kulturnim koristima koje mogu proisteći iz odgovornog i održivog ribolova;
- c) Traže mogućnosti i pružaju poticaje za suradnju između različitih interesnih skupina;
- d) Koriste sve moguće mjere za izbjegavanje i rješavanje sukoba.

- i -

2.9.2.2 *Rekreacijski ribolovci:*

- a) Traže mogućnosti ostvarivanja koristi za ljudske i riblje populacije i njihova staništa;
- b) Aktivno traže saveze s drugim lokalnim dionicima.

2.10 Načelo 10.: Poticati prihvaćanje održivog korištenja kao alata za očuvanje od strane javnosti i drugih interesnih skupina na području očuvanja

2.10.1 *Obrazloženje*

Da bi se osiguralo prihvaćanje od strane društva, važno je da se svi korisnici ribljeg fonda uzajamno obavještavaju o pozitivnim učincima svog korištenja na očuvanje bioraznolikosti, te da svi dionici zajedno rade na podizanju razine svijesti o važnim pitanjima očuvanja.

2.10.2 *Smjernice:*

Očuvanje će biti poboljšano ako

2.10.2.1 *Regulatori i upravljači:*

- a) Pruže okvir koji osigurava dugoročnu društvenu prihvaćenost koristi očuvanja proisteklih iz rekreacijskog ribolova;
- b) Štite kulturne, povijesne i estetske vrijednosti povezane s ribom i ribolovom;
- c) Uspostavljaju ili potiču institucije koje organiziraju ribolovce u djelatnosti koje stvaraju društvene i kulturne koristi kao i koristi očuvanja.

- i -

2.10.2.2 *Rekreacijski ribolovci:*

- a) Osjetljivi su na lokalne interese i kulture i poštuju ih;
- b) Nastoje postati veleposlanicama ribolova svojim dobrim ponašanjem i dobrim praksama;
- c) Poštuju privatno vlasništvo i lokalna ograničenja;
- d) Podižu razinu svijesti o dobrobitima ribolova i očuvanja;
- e) Razumiju potrebu za sudjelovanjem lokalne zajednice u svim ribolovnim djelatnostima, uključujući ribolovne turističke djelatnosti.

3. DODACI

3.1 Dodatak 1.: Izrazi i pojmovi

*Vodeni ekosustav*⁵³: vodno tijelo koje sadrži dinamičan kompleks zajednica biljaka, životinja i mikroorganizama i njihovoga neživog okoliša koji međusobno djeluju kao funkcionalna jedinica.

*Najbolja praksa*⁵⁴: prakse planiranja, organiziranja, upravljanja i/ili djelovanja koje su se pokazale uspješnima na terenu u određenim okolnostima u jednoj ili više regija i koje mogu imati specifičnu i univerzalnu primjenjivost.

*Bioraznolikost*⁵⁵: Sveukupnost svih živućih organizama koji su sastavni dijelovi kopnenih, morskih i drugih vodenih ekosustava i ekoloških kompleksa; te uključuje raznolikost unutar vrsta, između vrsta, te raznolikost između ekosustava. (Članak 2. Konvencije o biološkoj raznolikosti).

Ulovi-i-pusti: postupak u kojem se riba, nakon što je ulovljena, obično uzicom i udicom (udičarenjem), pušta živa. Kreće se u rasponu od zakonom propisanog obaveznog puštanja zaštićenih veličina i vrsta do dobrovoljnog ulova-i-puštanja ribe koja bi se mogla zadržati.

Usluge ekosustava: usluge ekosustava su sve usluge koje ljudi dobivaju iz ekosustava. Sastoje se od četiri kategorije: usluge podržavanja (npr. kruženje hranjivih tvari), usluge regulacije (npr. kakvoća vode), usluge stalne opskrbe (npr. prinos ribe) i kulturne usluge (npr. vrijednost egzistencije, duhovna i obrazovna dimenzija; iskustvo rekreacijskog ribolova)⁵⁶.

Riba: Sve zavičajne vrste riba koje je zakonom dozvoljeno loviti u rekreacijskom ribolovu u zemljama koje su potpisale Konvenciju o zaštiti europskih divljih vrsta i prirodnih staništa (Bern, 1979.).

Upravljanje ribolovom: Primjena znanstveno utemeljenog i lokalnog znanja u upravljanju divljim ribljim populacijama i njihovim staništima na način koji je blagotvoran po okoliš i društvo.

Ribolovni upravitelji: Privatni ili vladini ovlaštenici, uključujući vlasnike zemljišta, koji su odgovorni za praktično gospodarenje divljim ribljim stokovima i njihovim staništima.

Ribolovni turoperator: Zastupnici ili agencije koji izravno ili neizravno pružaju usluge (vođenje, oprema, smještaj, mogućnost ribolova) ribolovcima turistima.

Rekreacijski ribolov definiran je u Kodeksu prakse EIFAC-a kao: „*ribolov životinja koje ne predstavljaju primarni izvor za zadovoljavanje potreba pojedinca za hranom i općenito se ne prodaju ili se njima ne trguje na drugi način na izvoznom, domaćem ili crnom tržištu. Često je teško jasno razgraničiti čisto rekreacijski ribolov od malog ribolova za osobne potrebe. Međutim, korištenje ribolovne djelatnosti radi stvaranja sredstava za život označava jasnu prijelomnu točku između rekreacijskog ribolova i malog ribolova za osobne potrebe. Na globalnoj razini, najuobičajenija tehnika rekreacijskog ribolova je udičarenje zbog čega se izrazi rekreacijski ribolov i (rekreacijsko) udičarenje (eng. angling) često istoznačno koriste.*“⁵⁷

Sektor rekreacijskog ribolova definiran je u Kodeksu prakse EIFAC-a kao: „*cjelokupna mreža dionika uključenih u ili ovisnih, u potpunosti ili dijelom, o rekreacijskom ribolovu, uključujući, između ostalih, ministarstva ribarstva i agencije, upravljače, nevladine udruge (npr. krovne ribolovne udruge i klubove), ribiče udičarskim alatima i rekreacijske ribolovce koji ne love udičarskim alatima, trgovine za prodaju ribolovne opreme i proizvođače ribolovne opreme, dobavljače mamaca, industrija za najam plovila, graditelje rekreacijskih plovila i dobavljače brodske opreme, djelatnike marina i sredstva priopćavanja specijalizirana za udičarenje i ribolov, rekreacijsko-ribolovni turizam i druge srodne djelatnosti i organizacije kao i sva druga poduzeća koja podržavaju rekreacijski ribolov, uključujući*

⁵³ Izvedeno iz članka 2. Konvencije o biološkoj raznolikosti.

⁵⁴ Preuzeto iz Kodeksa prakse EIFAC-a: <http://www.fao.org/docrep/012/i0363e/i0363e00.htm>

⁵⁵ Izvedeno iz članka 2. Konvencije o biološkoj raznolikosti.

⁵⁶ Vidi

http://www.millenniumassessmenten.wikipedia.org/documents/document.765.aspx.pdfwiki/Ecosystem_services

⁵⁷ Kodeks prakse EIFAC-a

djelatnosti akvakulture koje proizvode materijal za poribljavanje ili komercijalna ribolovna poduzeća koja prodaju ulaznice za pristup u njihove vode. U ovu definiciju nije uključen cijeli niz drugih dionika i sustava upravljanja iako mogu upravljati ili zagovarati djelatnosti ili razvoje koji imaju izravan utjecaj na kvalitetu rekreacijskog ribolova i na sektor rekreacijskog ribolova, na njegovu održivost i potencijal rasta (npr. proizvodnja hidroelektrične energije, upravljanje vodama, navodnjavanje).“⁵⁸

Rekreacijski ribolovci ne prodaju ribu koju ulove, niti se općenito na nju oslanjaju kao na primarni izvor hrane⁵⁹. Sa društveno-gospodarskog stajališta rekreacijski ribolov može se dijeliti na „rezydentni ribolov“ i „ribolovni turizam“:

- **Rezydentni ribolov:** Rezydentni ribolov obavljaju ribolovci unutar zemlje u kojoj imaju prebivalište, a najčešće na području u kojem fizički prebivaju i imaju ribolovno pravo. Većina rezydentnih ribolovaca ima snažne društveno-kulturne veze sa svojim rekreacijsko-ribolovnim područjem, te su stoga izuzetno motivirani primijeniti svoje znanje na lokalne uvjete i tradicije kad aktivno sudjeluju ili izravno pridonose očuvanju lokalnih ribljih vrsta i staništa i upravljanju njima. Naglasak je uglavnom na fizičkoj rekreaciji, potrošnji, tradicijama i aspektima upravljanja rekreacijskim ribolovom. Lokalni rezydentni ribolovci mogu imati ekskluzivna prava na svoja rekreacijsko-ribolovna područja ili plaćati razumne naknade za dobivanje pristupa (dozvole ili zakupi). Obično im ne trebaju usluge vodiča i/ili ribolovnih turoperatora. Većina ribolovaca pripada ovoj kategoriji, iako mnogi u nekom trenutku svog života također mogu biti i ribolovni turisti.
- **Ribolovni turizam:** Ribolovni turizam definira se kao rekreacijski ribolov kojeg obavljaju ribolovci koji mogu ponekad putovati na znatne udaljenosti od svog doma i/ili vlastitog ribolovnog područja, a često i u inozemstvo, kako bi posjetili druga područja radi ribolova. Mogu biti dobro upoznati sa svojim odredištem i poznate su im vrste koje love. Međutim, postoje razlike u stupnju u kojem ribolovci putnici mogu imati društveno-kulturne veze sa svojim ribolovnim odredištima. Što je ribolovno odredište egzotičnije i nepoznatije, tim veće mogu biti društveno-kulturne barijere. Pored toga, motivi odlaska u ribolov tih turista mogu staviti veći naglasak na pustolovinu i suvenire (npr. trofeje) nego u slučaju ribolovaca koji imaju tješnje veze s područjem u kojem love. To ih može motivirati da plaćaju znatne novčane iznose posrednicima („ribolovnim turoperatorima“) koji organiziraju i omogućuju njihova ribolovna iskustva.

Regulatori: Tijela javne vlasti na svim razinama koja su zadužena za izradu, provođenje i osiguravanje pridržavanja zakona i politika upravljanja koje se tiču očuvanja i ribolova.

Dionici: Svi oni koji imaju interes ili udio u očuvanju i održivom korištenju ribe, staništa i bioraznolikosti. Uključuju ribolovce, vlasnike zemljišta, upravitelje, regulatore, znanstvenike i druge stručnjake na području očuvanja s interesom za očuvanje i korištenje bioraznolikosti.

Održivo korištenje: Konvencija o biološkoj raznolikosti definira održivo korištenje kao „korištenje komponenti bioraznolikosti, na način i u obimu koji ne vodi smanjenju bioraznolikosti, na način kojim se održava njen potencijal, kako bi se udovoljilo potrebama i težnjama sadašnjih i budućih naraštaja“ (CBD, članak 2.)

---

⁵⁸ Kodeks prakse EIFAC-a

⁵⁹ <http://register.consilium.europa.eu/pdf/en/09/st13/st13669.en09.pdf>

3.2 Dodatak 2. Načela i smjernice iz Adis Abebe

Praktično načelo 1.	Podržavajuće politike, zakoni i institucije uspostavljeni su na svim razinama upravljanja i između tih razina postoje učinkovite veze.
Praktično načelo 2.	Prepoznajući potrebu za okvirom upravljanja u skladu s međunarodnim/nacionalnim zakonima, lokalni korisnici sastavnica bioraznolikosti trebaju biti dovoljno osnaženi i podržani pravima kako bi preuzeli odgovornost za korištenje resursa.
Praktično načelo 3.	Međunarodne, nacionalne politike, zakone i propise koji narušavaju tržišta koji pridonose degradaciji staništa ili na drugi način stvaraju neprimjerene poticaje koji ugrožavaju očuvanje i održivo korištenje bioraznolikosti, treba identificirati i ukloniti ili ublažiti.
Praktično načelo 4.	Potrebno je provoditi prilagodljivo upravljanje koje se temelji na: <ol style="list-style-type: none"> 1. Znanosti i tradicionalnom i lokalnom znanju; 2. Ponavljanim, pravovremenim i transparentnim povratnim informacijama dobivenima praćenjem korištenja, okoliša, društveno-gospodarskih utjecaja i stanja resursa koji se koriste, i 3. Prilagođavanju upravljanja koje se temelji na pravovremenim povratnim informacijama dobivenima postupcima praćenja.
Praktično načelo 5.	Ciljevi i prakse upravljanja održivim korištenjem trebaju izbjegavati ili što je više moguće smanjivati nepovoljne utjecaje na usluge, strukturu i funkcije ekosustava kao i na druge komponente ekosustava.
Praktično načelo 6.	Treba promicati i podupirati interdisciplinarno istraživanje svih vidova korištenja i očuvanja bioraznolikosti.
Praktično načelo 7.	Prostorni i vremenski razmjer upravljanja treba biti sukladan s ekološkim i društveno-gospodarskim razmjerima korištenja i njegovog utjecaja.
Praktično načelo 8.	Trebaju postojati dogovoreni postupci međunarodne suradnje u slučaju da je potrebno donositi odluke i koordinirati aktivnosti u multinacionalnom okruženju.
Praktično načelo 9.	Na odgovarajućim razinama upravljanja povezanim s korištenjem bioraznolikosti treba primjenjivati interdisciplinarni, participativni pristup.
Praktično načelo 10.	Međunarodne, nacionalne politike trebaju uzimati u obzir: <ol style="list-style-type: none"> 1. Trenutne i potencijalne vrijednosti proistekle iz korištenja bioraznolikosti; 2. Stvarne i druge negospodarske vrijednosti bioraznolikosti i 3. Tržišne sile koje utječu na vrijednosti i korištenje.
Praktično načelo 11.	Korisnici komponenti bioraznolikosti moraju u što većoj mjeri nastojati smanjiti otpad i nepovoljni utjecaj na okoliš te optimizirati dobiti korištenja bioraznolikosti.
Praktično načelo 12.	Potrebe zavičajnih i lokalnih zajednica, koje žive s korištenjem i očuvanjem bio raznolikosti i na koje korištenje i očuvanje bioraznolikosti utječe, trebaju se odražavati, zajedno s njihovim doprinosima njenom očuvanju i održivom korištenju, u pravičnoj raspodjeli dobiti od korištenja tih izvora.
Praktično načelo 13.	Troškovi upravljanja i očuvanja bioraznolikosti trebaju se internalizirati unutar područja upravljanja i odražavati u raspodjeli dobiti od korištenja.
Praktično načelo 14.	Treba provoditi programe obrazovanja i osvještavanja javnosti o očuvanju i održivom korištenju te razviti učinkovite metode komuniciranja između dionika i upravljača.

3.3 Dodatak 3. Načela ekosustavnog pristupa iz Malavija

1. *Ciljevi upravljanja stvar su društvenog izbora.*
2. *Upravljanje treba decentralizirati na najnižu odgovarajuću razinu.*
3. *Oni koji upravljaju ekosustavima trebaju uzimati u obzir učinke svojih aktivnosti na druge ekosustave.*
4. *Prepoznajući potencijalne koristi od upravljanja ekosustavom, javlja se potreba za razumijevanjem ekosustava u gospodarskom kontekstu, uzimajući u obzir npr. ublažavanje narušavanja tržišta, usklađivanje poticaja radi promicanja održivog korištenja i internalizaciju troškova i koristi.*
5. *Ključno obilježje ekosustavnog pristupa uključuje očuvanje strukture i funkcioniranja ekosustava.*
6. *Ekosustavima se mora upravljati unutar granica njihovog funkcioniranja.*
7. *Ekosustavni pristup treba se primjenjivati u primjerenim razmjerima.*
8. *Prepoznajući promjenjive vremenske razmjere i učinke kašnjenja (eng. lag-effects) koji su svojstveni procesima u ekosustavima, ciljevi upravljanja ekosustavima trebaju biti postavljeni dugoročno.*
9. *Pri upravljanju treba prihvatiti činjenicu da su promjene neizbježne.*
10. *Ekosustavni pristup treba težiti primjerenom ravnoteži između očuvanja i korištenja bioraznolikosti.*
11. *Ekosustavni pristup treba uzimati u obzir sve oblike relevantnih podataka, uključujući znanstvene spoznaje te autohtono i lokalno znanje, inovacije i prakse.*
12. *Ekosustavni pristup treba uključiti sve relevantne sektore društva i znanstvene discipline.*

3.4 Dodatak 4. Odnos između Povelje o rekreacijskom ribolovu i Načela i smjernica iz Adis Abebe (AAPG) / Načela iz Malavija

Tri stupa održivosti	Adis Abeba/ Malavi	Fokus	Broj	Načela u ovoj Povelji	MAPA AAPG/ MALAVI
Društveno-kulturni	Podržavajuće i povezano upravljanje na svim razinama s usklađenim propisima koji promiču društvene koristi proizašle iz očuvanja i izbjegavaju neprimjerene učinke.	Opći	1	Davati prednost višerazinskom upravljanju koje maksimizira korist za očuvanje i društvo.	(A1,A3,M2,M4)
		Regulatorni postupci i prava	2	Osigurati razumljivost i poštivanje propisa.	(A1,A8,A13, M10)
Ekološki	Izbjegavanje nepovoljnih utjecaja unutar ili između ekosustava i kratkoročnosti, osobito pri suočavanju s neizbježnom promjenom. Transparentno i prilagodljivo upravljanje, uz kontinuum na relaciji korištenje-zaštita, koje se temelji na interdisciplinarnoj znanosti, praćenju i pravovremenim povratnim informacijama.	Demografski	3	Osigurati ekološku održivost rekreacijskog ribolova.	(A4,A6,A9,M7-12)
		Genetika	4	Održavati populacije zavičajnih vrsta s prilagodljivim genskim zalihama.	(A5,A9, M11-12)
		Usluge ekosustava	5	Održavati okoliše koji podržavaju zdrave i snažne populacije vrsta.	(A4,A6,A9,M7-12)
Gospodarski	Pružanje gospodarskih/kulturnih poticaja s raspodjelom koristi (i troškova), osobito na lokalnoj razini, uz istodobno izbjegavanje otpada.	Gospodarski poticaji	6	Poticati korištenje u cilju davanja gospodarskih poticaja očuvanju	(A4,M10)
Društveno-kulturni, ekološki, gospodarski	Decentralizacija upravljanja na primjerenu bio-gospodarsku mjeru, osobito radi osnaživanja, procjene i pristupa znanju lokalnih korisnika. Gdje je moguće, donijeti mjere čiji je cilj delegiranje prava, odgovornosti i polaganja računa onima koji koriste i/ili upravljaju biološkim reursima.	Lokalna uprava	7	Osnaživati lokalne dionike i poticati ih da preuzmu odgovornost.	(A2,A4,A9-10,A12-13, M2,M4,M7, M11-12)
Društveno-kulturni	Obrazovanje, svijest i uključivanje upravljača, korisnika resursa i društva u cjelini.	Ponašanje i stručnost korisnika resursa	8	Poticati stručnost i odgovornost među korisnicima prirodnih resursa.	(A11,A14)
		Horizontalno povjerenje	9	Poticati suradnju između svih dionika u upravljanju lovnim vrstama, s njima povezanim vrstama i njihovim staništima.	(A2,A9,A14, M1,M12)
		Društvena prihvaćenost	10	Poticati prihvaćanje održivog i konzumnog korištenja kao alata za očuvanje od strane javnosti i drugih interesnih skupina na području očuvanja.	(A14, M1,M12)

Prilog 2.

KODEKS PONAŠANJA

Ciljane skupine i ciljevi

Ovaj kodeks ponašanja namijenjen je svim sudionicima rekreacijskog ribolova bilo da je riječ o ribolovcima, dobrovoljnim tijelima poput klubova i društava ili njima pridruženim ribolovnim skupinama, tijelima nadležnima za upravljanje ribolovom ili osobama koje u rekreacijskom ribolovu sudjeluju na komercijalnoj osnovi, na primjer, najam plovila ili gospodarenje ribolovnim vodama kao poslovnom djelatnošću. Također je namijenjen državama članicama i njihovim nadležnim tijelima koja reguliraju rekreacijski ribolov. Međutim, ovaj je kodeks samo dobrovoljan i nije pravno obvezujući instrument niti mu je svrha poslužiti kao osnova budućeg zakonodavstva.

Cilj mu je također da bude sukladan s Europskom poveljom o rekreacijskom ribolovu i bioraznolikosti Konvencije o zaštiti europskih divljih vrsta i prirodnih staništa (2010.), Kodeksom prakse rekreacijskog ribolova Europske savjetodavne komisije za slatkovodno ribarstvo (2007.) i Kodeksom odgovornog ribarstva Organizacije za hranu i poljoprivredu Ujedinjenih naroda (usvojen 1995.). Sva tri dokumenta spominju dobru praksu u pogledu postupanja s invazivnim stranim vrstama i ovaj ih kodeks objedinjuje na jednom mjestu. Međutim, dodatno uvodi pojam biosigurnosti na osnovi pristupa prihvaćenog u Ujedinjenom Kraljevstvu te se u ovom slučaju slijede protokoli nastali na načelu „provjeri, očisti, osuši“ koje je razvilo britansko Tajništvo za nezavičajne vrste u suradnji s drugim državnim tijelima i nevladinim udrugama Ujedinjenog Kraljevstva. Mnoga pravila sadržana u spomenutim dokumentima ovdje su preuzeta od riječi do riječi ili su neznatno izmijenjena kako bi se naglasili problemi povezani s invazivnim stranim vrstama:

1. Svijest, obrazovanje, istraživanje, osposobljavanje i praćenje

Sektor rekreacijskog ribolova mora:

- Promicati svijest o kodeksu u svrhu poticanja odgovornog ribolova putem ciljanih informacija, obrazovanja i osposobljavanja rekreacijskih ribolovaca, upravljača, tvoraca politika i drugih dionika. Poseban naglasak potrebno je staviti na postupke identifikacije i dojave kao i na biosigurnosne mjere.
- Suradivati s relevantnim stručnjacima na razvoju programa osvještavanja i obrazovanja u cilju informiranja sudionika rekreacijskog ribolova o invazivnim stranim vrstama.
- Vladine agencije i tijela trebaju suradivati s rekreacijskim ribolovcima na programima uklanjanja invazivnih stranih vrsta.
- Promicati istraživanja na području rekreacijskog ribolova kao i s njim povezanih vodenih ekosustava i relevantnih okolišnih čimbenika koji utječu na rekreacijski ribolov.
- U suradnji s državnim tijelima i rekreacijsko-ribolovnim udrugama, pratiti primjenu i provedbu Kodeksa i njegovih učinaka na rekreacijski ribolov među državama članicama.
- Ovaj Kodeks ponašanja treba periodički preispitivati i, prema potrebi, uzimati u obzir razvoj zbiljanja na području invazivnih stranih vrsta i njihovog utjecaja na rekreacijski ribolov.

2. Upravljanje ribolovom

Kodeks EIFAC-a u članku 11.1. navodi da je „sveobuhvatni cilj upravljanja rekreacijskim ribolovom osigurati dugoročnu održivost ribolovnih resursa i tako zaštititi raspoloživost ovih resursa budućim naraštajima. Održivost ribolovnih resursa uključuje očuvanje bioraznolikosti na svim razinama, uključujući genetsku raznolikost, kao i podržavanje kopnenih i vodenih ekosustava.“ Invazivne strane vrste prijetnja su ovom načelu. Rekreacijski ribolov stoga mora:

- Spriječiti puštanje, širenje i prenošenje invazivnih stranih vrsta koje utječu na zavičajne riblje populacije ili okoliš.
- Tijela vlasti trebaju uključiti rekreacijske ribolovce u programe uklanjanja invazivnih stranih vrsta kako bi se povećala razina obrazovne i praktične svijesti o invazivnim stranim vrstama.
- Rekreacijski ribolovci trebaju surađivati s tijelima vlasti i drugim sudionicima u planiranju upravljanja u pogledu biosigurnosti, kontrole i iskorjenjivanja.
- Poribljavanje i obnavljanje ribljeg stoka treba se vršiti samo sukladno propisima i smjernicama države članice koji ujedno trebaju biti u skladu sa smjernicama IUCN-a.
- Odmah dojaviti prisutnost invazivne strane vrste sukladno smjernicama države članice.
- Ne poribljavati, unositi ili prenositi živu ribu ili druge vodene organizme unutar ili između riječnih slivova bez odobrenja nadležnih tijela.
- Koristiti mamac, pogotovo živi mamac, samo sukladno lokalnim ili državnim propisima te koristiti vodene organizme samo u vodnom tijelu iz kojeg su prikupljeni; nikad ne prenositi živi vodeni mamac iz jednog vodnog tijela u drugo.
- Treba izbjegavati unošenje bilo koje strane vrste radi uspostavljanja novih ribolovnih voda. U slučaju takvog prijedloga, unošenje mora biti sukladno s Kodeksom prakse EIFAC-a o unošenju vrsta, lokalnim ili nacionalnim propisima te mora biti podvrgnuto ocjeni kvalificiranih, neovisnih stručnjaka.

3. Biosigurnost u rekreacijskom ribolovu

Ovaj će koncept biosigurnosti u nekim zemljama Europe predstavljati novinu, no nadovezuje se na prakse koje se provode u Australiji, Novom Zelandu i, u najnovije vrijeme, u Ujedinjenom Kraljevstvu u kojem je nedavno otkrivena prisutnost ponto-kaspijske vrste. Temelji se na načelu da je bolje spriječiti nego liječiti te ključ uspjeh ovog pristupa leži u ranije spomenutim načelima osvještavanja, obrazovanja i osposobljavanja. Dopušta mogućnost da rekreacijski ribolovci, zbog svog kontakta s vodom putem opreme ili odjeće, mogu nehotice postati vektori za prijenos invazivnih stranih vrsta. Oprema uključuje ribolovni pribor, ali također plovila i motore korištene tijekom ribolova.

Opće

- Ribiči se trebaju upoznati s problemom invazivnih stranih vrsta i sudjelovati u obrazovnim programima o ovom problemu.
- Potrebno je postaviti odgovarajuće oznake ili upute kako bi se ribiče upoznalo s rizikom i savjetovalo o načinima sprječavanja širenja.
- U idealnom slučaju, sve radnje čišćenja i pregleda trebao bi nadzirati volonter ili djelatnik ovlaštenika ribolovnog prava.
- Gdje je izvedivo, treba ograničiti pristup i izlazak ribiča, po mogućnosti, na jedno mjesto i, još bolje, na jednu točku. Ribiči se trebaju prijavljivati i odjavljivati, potvrđujući da su očistili i pregledali svoju opremu. Tamo gdje se identificira nova invazivna strana vrsta, uvijek treba slijediti ovaj postupak kako bi se spriječilo širenje.
- Invazivne strane vrste i bolesti, koje se mogu proširiti, mogu se nalaziti na bilo kojem mjestu.
- Rizik se može smanjiti skraćivanjem vremena kontakta tijekom kojeg je oprema izložena vodi.
- Ukoliko je moguće, treba osigurati da mreže, plutajuća sidra, plovila i oprema za plovila budu na raspolaganju na mjestu ribolova te da njihovo korištenje ima prednost nad vlastitom opremom koja je donesena izvana.

- Podlagači za prihvat ribe i čuvarice za ribu ne smiju se stavljati u vodu te se moraju temeljito očistiti nakon upotrebe.

Dezinfekcijski postupci „provjeri, očisti, osuši“

- **Provjeri** – svu odjeću i opremu treba temeljito pregledati i sve vidljive ostatke tvari (blato, biljnu ili životinjsku tvar) treba ukloniti i ostaviti kod vodnog tijela u kojem se nalazila. Posebna pozornost mora se posvetiti spojevima i šavovima na ribičkim čizmama. Sve džepove zaostale vode treba isprazniti.
- **Očisti** – Opremu treba oprati crijevom ili visokotlačnim peraćem na mjestu ribolova. Ukoliko nema prikladnih uvjeta, opremu treba pažljivo spremati, npr. u plastične vreće, dok se oni ne pronađu. Otpadnu vodu od pranja treba ostaviti na vodnom tijelu na kojem je oprema korištena, ili ju treba spremati i onemogućiti da dospije u bilo koji drugi vodeni tok ili sustav odvodnje (tj. ne smije se ispuštiti u odvod ili sudoper). Gdje je moguće, čistu opremu treba umočiti u otopinu za dezinfekciju (npr. Virkon) kako bi se uništili patogeni, ali treba imati na umu da se time vjerojatno neće uništiti strane vrste.
- **Osuši** – Temeljito sušenje najbolja je metoda dezinfekcije odjeće i opreme. Čizme i mreže treba objesiti da se osuše. Oprema treba biti potpuno suha najmanje 48 sati prije korištenja na drugom mjestu. Neke strane vrste u vlažnim uvjetima mogu preživjeti do 15 dana, a u suhim uvjetima do 2 dana, tako da postupak sušenja mora biti temeljit.

Plovila

U slučaju da rekreacijski ribolovci za ribolov koriste čamce ili plutajuće tube, pored gore spomenutog treba poduzeti sljedeće mjere:

- Potrebno je temeljito ukloniti obraštaj s trupa čamca i drugih uronjenih površina prije prijenosa na drugu lokaciju.
- Treba se pobrinuti za prikolice u čijim se šupljinama može zadržavati voda i teško ih je pregledati. Po mogućnosti treba osigurati da prikolice i kolica za prijevoz plovila budu na raspolaganju na mjestu ribolova i njihovo korištenje treba imati prednost nad korištenjem vlastite opreme.
- Voda koja se skuplja u kaljužama čamaca ili unutar čamaca i plutajućih tuba mora se u potpunosti isprazniti prije napuštanja mjesta ribolova.
- Motori koji se hlade vodom moraju se oprati vodom iz vodovoda kako bi se osiguralo da se u sustavu ne nalaze invazivne strane vrste.

Vijeće Europe vodeća je organizacija za zaštitu ljudskih prava na našem kontinentu. Ima 47 država članica od kojih su 28 članice Europske unije. Sve države članice Vijeća Europe potpisale su Europsku konvenciju o ljudskim pravima, međunarodni ugovor kojemu je cilj zaštita ljudskih prava, demokracije i vladavine prava. Europski sud za ljudska prava nadgleda provedbu Konvencije u državama članicama.

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE